

2625

2626

2627

2628

2629

2630

2631

84

B-85

1153

$$\begin{array}{r} 396 \\ \hline 40 \end{array}$$

24 | Buns + 20 lb
 B-95 | 4 lb 1/2 cup

201 20104

2011

84

ՏՐԻԼԲԻ

(ՏՐԱՄ 5 ԱՐԱՐ)

84

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԳՐԱՏԱՆ

Կ. Պոլիս, Ճըղաղ Օղլու Եօզուշու, բիւ 7-9

ՓԱՐՈՍ ԳՐԱՏՈՒՆ
PAROS BOOK STORE
57 La Belle Ave., H. P.
Detroit Michigan

1922

ՏՄԱԳՐ. 3. ՎԱՆԼԵԱՆ

786-տ

ԳՈՐԾՍՆ ԱՆՁԻՆՔ

ՏՐԻԼԻ ՕՖԵՐՍԻ
ՄԻՄԻՇ
ԶՈՒԶՈՒ

{ Նկարիչներու համար իրեն օրի-
նակ ծառայող աղջիկներ՝ մօտիկ

ԲԻԼԼԻ
ՏԱՅԻ
ՍԱՆԹԻ

{ Նկարիչներ

ՍՎԵՆԳՍԼԻ
ԺԷԿԿՈ
ՖՐԱՆԿԷԼ
ԶԱՆԵԹԹԻ

{ Երաժիշտներ

ԼԷՅՏԻ ԲԷԳՕՏ
ԹՈՄԱՍ ԲԷԳՕՏ
ԲԷՐԷՎԻՆԱՐ

{ Բիլլիի մայրը եւ հօրեղբայրը
Պարսիկապուկ

397
40

9

1855

63

1905

Ա. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

(Նկարիչներու աշխատանոց մը՝ նկարներ, ներկասուփեր, արտուներ: Անկիւնը՝ գեղեցիկ դաշնակ մը, եւն:)

ՏԵՍԻԼ Ա.

ԶՈՒԶՈՒ, ՍԱՆԹԻ, ՏԱՖԻ

ԶՈՒԶՈՒ.— Պարոնա՛յք, մենք վաղը Տոտոյի մօտ ենք ճաշելու: Նա մեզ խոստացել է Վէրսայի գորտի սալաթ:

ՍԱՆԹԻ.— Հա՛, հա՛, հա... նրա համար ջղուտ Ռաթիլտան գորտ էր որսում և վա՛յ է, եթէ այդ գորտերից Սվէնգալիի սիկարին հոտն է բուրում... որովհետեւ Սվէնգալին այժմ Տրիլբիի համար գժւում է: Բայց այդ դերմանական ջնուար մեծ տաղանդի տէր է:

ՏԱՖԻ.— Այո՛, նա հանճար է:

ԶՈՒԶՈՒ.— Այո՛, որքան նա հանճարեղ մարդ է, այնքան էլ անպիտան է: Ես կեանքումս Սվէնգալիի պէս անսիրտ մարդ չեմ տեսել, նա չար է, ինչպէս ինքը՝ սատանան: Միթէ Տրիլբին նրան հաւանում է:

ՍԱՆԹԻ.— Դո՛ւ, ի՞նչ էք ասում... Տրիլբին յաւերժա-հարսից առաքինի է դարձել, այն օրից, երբ Բիէռը նրան թողեց և մի լուացարարուհիի հետ սկսեց ապրել:

ՏԱՖԻ.— (Նայելով ժամացոյցին) Ժամը տասն է, ինչո՞ւ նա ուշացաւ... ժամանակ է:

ՍԱՆԹԻ.— Տրիլբին ընդօրինակում է Պէռնարի մօտ:

ՏԱՖԻ.— Ի՞նչն է ընդօրինակում:

ՍԱՆԹԻ.— Ոտները, նա նկարում է միջնադարեան լուսացող կին:

ՏԵՍԻԼ Բ.

ՆՈՅՆՔ ԵՒ ԲԻԼԼԻ

ԲԻԼԼԻ.— (Ճանապարհորդական հագուստներով և պայուսակով մտնելով։) Կեցցէ՛ք Փարիզը։

ԱՄԵՆՔԷ.— (Վեր ցատկելով։) ԲԻԼԼԻ՛ն...

ԲԻԼԼԻ.— Ես եմ բարեկամներս, բարեւ ձեզ... լաւ խաբեցի ձեզ։

ԱՄԵՆՔԷ.— Մենք քեզ վաղն էինք սպասում։

ԲԻԼԼԻ.— Ես գիտէի, բարեւ ձեզ, մատմուզել Միմիչ։ Ինչպէս էք, բարեկամներս։ Օ՛ր իմ սիրելի Փարիզ, ողջունում եմ քեզ, ի դիմաց այս հրաշալի Սպանուհուն։

ՏԱՖԻ.— Ինչպէ՞ս են ծնողներդ։

ԲԻԼԼԻ.— Ողջ և առողջ։ Մօրս ծննդեան տարեդարձին օրը հրաշալի անցաւ։ Ես համբուրեցի նրան եւ նա ինձ վերադարձուց ձեր գիրքը։ Կեցցէ՛ մեր եռապետեան միութիւնը, կեցցէ՛ մեր արհեստանոցը, կեցցէ՛ Միմիչ։

ԱՄԵՆՔԷ.— Դու քաղցած ես։

ԲԻԼԼԻ.— Ե՛ս։ Սանթի դու անարգում ես մեր հայրենիքը։ Այս քանի օր է ես այնքան պուտտինկ եմ կերել այնտեղ, որ ամբողջ մի ամիս չեմ քաղցածալ։

ՏԱՖԻ.— Մենք առանց քեզ տխրում էինք։

ԱՄԵՆՔԷ.— Այո՛, եւ եթէ Տրիլբին չլինէր։

ԲԻԼԼԻ.— Ի՞նչ Տրիլբի, այն որ հազուադիւրս ոտնե՞ր ունի։

ԱՄԵՆՔԷ.— Նա ինքը։ Տաֆին նրանից նկարում է «արտասուքի աղբիւր» պատկերը։

ԲԻԼԼԻ.— Տաֆին... ա՛յ դու դաւաճան։ Իսկ քո «Փաբլիգի ջրախեղդ կանաչք» պատկերը։

ՏԱՖԻ.— (անսլակելով) Այդ պատկերին համար Տրիլբին չափազանց առոյգ է. աւելի լաւ է պառկիր հանգստացիր։

ԲԻԼԼԻ.— Կեցցէ՛ լատինական թաղի աղջիկները։

ՏԵՍԻԼ Գ. — ՆՈՅՆՔ ԵՒ ՏՐԻԼԲԻ

ՏՐԻԼԲԻ.— (Մտնում է փրակաւ և գիւնուորի կիս հագուստով, ձեռքին կայ կոպով մը և երկաթի կեռ մը։)

ԱՄԵՆՔԷ.— Ա՛... Տրիլբին վերջապէ՛ս։

ՏՐԻԼԲԻ.— Ահա եւ ես։ Ողջօյն մեր անդլիացիներին։

ԱՄԵՆՔԷ.— Է՛հ, ինչպէս էք, լաւ ուրախացար երէկ Մաթիլտայի մօտ։

ՏՐԻԼԲԻ.— Սատանան տանի։

ԱՄԵՆՔԷ.— Ինչպէ՞ս է առողջութիւնդ։

ՏՐԻԼԲԻ.— Ոչինչ, ապրում եմք (կոպովը դէն ձգելով)։ Իսկ դու ինչպէ՞ս ես, (Զուգուրի) Գոնդրան, իմ Զուգուրիկ, ինչպէ՞ս ես թռչկոտում։

ԶՈՒԶՈՒ.— Ինչպէս ռետինը, սիրելիս, իսկ դու ցնցոտի վաճառական ես դարձել։

ՏՐԻԼԲԻ.— Իսկ եւ իսկ բարեկամս։ Բաղդ չունեմ, քայց չէ որ պէտք է ապրել. (նկատելով Բիլլիին) Օտար մա՞րդ։ Դուք Բիլլին է՞ք։

ԲԻԼԼԻ.— (Իրեւելով նրան) Ես Բիլլին եմ։

ՏՐԻԼ.— Պրա՛վօ՛, ես չեմ սխալուեր։ Տաֆին եւ Սանթին սիրահարուած են ձեր վրայ։ Դուք ստիպեցիք նրանց մի ամբողջ շաբաթ տխրել։ Դուք անդլիացի էք, աւելի լաւ, ես ձեզ հաւանում եմ։ Ես Տրիլբի Օֆէրալն եմ, ծագումով անգլուհի, իսկ արհեստով՝ մօտէլ։ Ամէն ինչ ընդօրինակում են ինձանից։ Ես դիրք եմ բռնում ամէն բանի համար։

ԲԻԼԼԻ.— Ի՞նչպէս թէ ամէն բանի համար։

ՏՐԻԼ.— Այո՛, ամէն բանով։ Դիտէ՛ք, ամբողջութեան համար, գլուխս, ձեռքերս, ոտքերս, (նստում է սրտի վրայ, հանում է կօշիկը)։ Ահա՛ իմ ոտս։ Դա ամենագեղեցիկ ոտն է ամբողջ Փարիզում։ Մի ոտ էլ ես կայ, որը նրա հետ կարող է մրցել, ահա սա է (ցոյց է ցալիս միւս ոտը)։

ԶՈՒԶՂՈՒ.— Օհ, հրաշալի արարած, թոյլ տուր զոնէ ձկուտովս մերձենամ այդ սատանայի ոտքին (մեկնում է ձեռքով):

ՏՐԻԼ.— (կօշիկով խփում է) Դէ'... ձեռքդ... իմ ոտքերս միայն նայելու համար են:

ԲԻԼԼԻ.— (Յած՝ Տափիկն) Տափի, դա իրաւ աշխարհի ութերորդ հրաշալիքն է:

ՏՐԻԼ.— Ի՞նչ է, գեղեցիկ են, իմացած եղէ՛ք, որ եթէ երբ և իցէ հարկաւոր լինեմ, ես ձերն եմ ժամը հինգ-Փրանքով ամէն բանի համար... իսկ եթէ դուք տաղանդաւոր էք և աղքատ, այն ժամանակ ձրի: Բայց պէտք է դուք տաղանդաւոր լինէք... ձեր դէմքը... ձեր աչքերը շատ բան են ասում, իսկ երեւի աւելի շատ բան են տեսնում: Ուրեմն բարեկամներ լինենք (սեղմում է ձեռքով):

ՍԱՆԹԻ.— Պարոնայք, ես քաղցած եմ: Միմիշ, գնա՛ տեղդ, Զուգուն մեզ համար սուրճ կը պատրաստէ: Այժմ, ի գործ:

ՏՐԻԼ.— Հիմա՛, մինչդեռ դուք կը պատրաստէք ձեր ներկերը, ես կը նախաճաշեմ (ուտում է եւ յետոյ մի սիգար է ծխում):

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՆՈՅՆՔ, ՍՎԷՆԳՍԼԻ ԵՒ ԺԵԿԿՈ

ՍՎԷՆԳՍԼԻ.— (Հագուած հիմ հագուսներ, Ժեկկոյի ձեռնիկ մի ջուրակ, ծածկուած կեղտոտ կտորով: Սկիզբային երգերով մեկնում է:) Պոնժուր մեզ գ'անգամ:

ՍՄԷՆՔԼ.— Ա՛հ... Սվենգալին:

ՍՎԷՆ.— Այո՛, Սվենգալին, և մի ուրիշ Սվենգալին, որը չորս միլիոն ֆրանքով չէք կարող գտնել: (Տրիլիկն) Պոնժուր, մատմուլազէլ Տրիլիկ:

ՏԱՖԻ.— Բեզ ո՞վ ասաց որ Տրիլիկն մեզ մօտ է:

ՍՎԷՆ.— Դուք այդ չէք հասկանայ, Մըթըր Տափի, որովհետեւ դուք շատ պաղ էք և միեւնոյն ժամանակ երակներ չունիք. ե պիեկ, ի՞նչ էք անում:

ՍԱՆԹԻ.— (Ժեկկոյի դիտելով) Մենք անձանթ մարդուն ենք նայում, նա երեւի իրան այնքան ազատ չի զգում, ինչպէս Սվենգալին:

ՍՎԷՆ.— (Առաջ քերելով Ժեկկոյին) Ահա՛ իմ գործիքը՝ Ժեկկոն, իսկ Ժեկկոն ունի իր գործիքը, այն է ջուլթակը, հրաշալի ծածկողի մէջ, որ մեզ երկուքիս էլ ծառայում է թաշկինակի փոխարէն: Ես այդ ջուլթակի վրայ նուազում եմ Ժեկկոյի մատներով: Մի զարմանաք, երբ Ժեկկոն լռում է. նրա հանճարը միայն մատներին մէջ է, իսկ լեզուն մի փոքր լիստուած է Պրիլիանդօից, Ֆէրմանտօից եւ Անտէրանդօից:

ՄԻՄԻՇ.— Նա կակա՞ղ է:

ՏՐԻԼ.— Խեղճ...:

ՍՎԷՆ.— Դուք բարի սիրտ ունիք, մատմուլազէլ. ես հանդիպեցայ Ժեկկոյին Լայրցիկում, երբ նա պատուհանների տակ նստադուռ էր ազգային ազուլ եղանակներ: Իսկ այժմ Ժեկկոն յայտնի արտիստ է: (Սկսեցելով դաշնակը) Ա... ֆոր-դեպիանո, յոյս ունիմ լաւ է լարուած:

ՍԱՆԹԻ.— Երէկ ես Լոնտոնից ուղարկել:

ՍՎԷՆ.— (Վերցնում է ազոր) Տոնկեր-վիդեր, երբեմն և Բրիտանացիք խելացի են լինում: Հիմեհ'... այս սնտուկում դրած են քաղցած կատուներ և դեռ կիսամօրթ աքաղաղներ: Ժեկկո՛, նուազենք մատմուլազէլի համար:

ԺԵԿԿՈ.— (Կակալելով) Նուազե՛նք:

ՍՎԷՆ.— Այո՛ն...

ՏՐԻԼ.— Ես պատրաստ եմ Տափի, սկսենք (հանում է հագուսները, Տափիկն նրան զարդարում է): Ա՛յ, ինչպէս ցուրտ է այստեղ:

ՏԱՖԻ.— (Կուժը տարալ Տրիլլիին) Այդպէս... ձախ ոտըդ մի քիչ յետ... հրաշալի է... , բիլլի դու այդպէս ոտ տեսե՞ր ես, դա ետ չէ, այլ հրաշալիք:

Բիլլի.— Տաֆի', դա ինքը գեղեցկութիւն է:

ՏՐԻԼ.— Բաւական է ինչքան խօսեցիր, ես տակաւին Տիւրէնի մօտ էլ պէտք է գնամ:

Բիլլի.— Ա՛հ, Տաֆի, Տաֆի...

ՏԱՖԻ.— Ի՞նչ է սիրելիս:

Բիլլի.— Ես ափսոսում եմ այդ հրեշտակին:

ՏԱՖԻ.— Հը՛մ...

Բիլլի.— Միթէ այդ Աստուածային կազմուածքը նրան չէ փրկելու:

ՏԱՖԻ.— Օ՛... իմ դեռատի իտէալիստա... խօսի՛ր նըրան հետ: Տրիլլին երեխայի նման մաքուր սիրտ ունի:

Բիլ.— (Նստում եւ երկար ժամանակ դիտում է) Տրիլլի՛...

ՏՐԻԼ.— Է՞...

Բիլ.— Վաղուց է որ դուք մօտէլ էք:

ՏՐԻԼ.— Օ՛... արդէն հինգ տարի է. իմ մայրիկս է այդ բանը գլուխ բերել, և ես կարծում եմ որ դա նոյնպէս հեշտ է, ինչպէս գուլպաներ կարկտելը: Օ՛, եթէ Բիլէռը արբեցողութեամբ չի վատներ իմ փողերը, ես հիմա բաւականին գումար կ'ունենայի և ինձ համար արհեստանոց մը կը բանայի:

Բիլ.— Ո՞վ է այդ Բիլէռը:

ՏՐԻԼ.— Իմ նախկին սիրահարը:

Բիլ.— (Ընկճուած) Ուրեմն դուք սիրե՞լ էք:

ՏՐԻԼ.— Հա՛, հա՛, հա՛, ես, ի հարկէ... ինչո՞ւ վախեցաք: Բայց Բիլէռը լաւ էր վերաբերում դէպի իմ փողերիկ եղբօրը՝ Ժաննօին. մենք լաւ էինք ապրում, բայց յետոյ Բիլէռը սկսաւ արբեցողութիւն անել, սկսեց ինձ ծեծել, իսկ դրանից մարդու կաշին է փճանում... Կստե՞նում էի որ աշխատանքս պակսում է, թողի Բիլէռը:

Բիլ.— Բա՞յց Բիլէռը:

ՏՐԻԼ.— Ձեզ ի՞նչ: Լատինական թաղում դրա համար չեն դատապարտում:

Բիլ.— (Սարսափած) Տրիլլի՛...

ՏՐԻԼ.— Բայց ինչո՞ւ վախեցաք: Ես աշխատանքովս եմ ապրում... բայց ինքս էլ չգիտեմ այդ ինչպէ՞ս պատահեց... ես բացի ջրից ոչինչ չեմ խմում... ես ամենից շատ աշխարհում սիրում եմ եղբօրս՝ Ժաննօին... ես հէնց նրա համար եմ թոյլ տալիս որ ինձանից նկարեն: Ես աւելի ուրախութեամբ կարելով կ'զրադուէի կամ լուացարարուհի կը դառնայի և կամ կ'ամուսնանայի մի գործակատարի հետ... մենք հրաշալի կ'ապրէինք: Ա՛յ...

Բիլ.— Ի՞նչ պատահեց ձեզ:

ՏՐԻԼ.— (Ձեռներով սեղմեցով աչքերը) Կրկին այդ ցաւը սկսուեց:

Բիլ.— Դուք հիւանդ է՞ք:

ՏՐԻԼ.— Վաղուց է... հայրս էլ ունէր այդ հիւանդութիւնը, դա անտանելի ցաւ է:

Բիլ.— Ինչո՞ւ չէք բժշկում:

ՏՐԻԼ.— Ձէ օգնում: Ասում են դա ջղային հիւանդութիւն է: Ա՛հ, խեղճ հայրիկ:

Բիլ.— Դուք նրան սիրո՞ւմ էիք, երեւի նա լաւ մարդ էր:

ՏՐԻԼ.— Օ՛, հայրիկս, նա իսկական ջէնդլլմէն էր: Խեղճ հայրիկ: Փա՛ռք Աստծոյ իմօքերը գեղեցիկ են... նըրանք մեզ կը կերակրեն մինչեւ որ Ժաննօն մեծանայ, իսկ յետոյ, ես կը դառնամ լուացարարուհի:

Բիլ.— Եթէ գտնուի մի մարդ, որը ձեզ փոխադարձաբար սիրէր:

ՏՐԻԼ.— Դուք կարծում էք որ կարելի է ինձ լըջօրէն սիրել:

Բիլ.— (հաւնդուած) Կարծում եմ:

ՏՐԻԼ.— (Մտածում է եւ յետոյ իրան ծածկում:)

ՏԱՅԻ.— Է՛... Տրիլի, այդ ի՞նչ էք անում:

ՏՐԻԼ.— Ի՞նչ պատահեց:

ՏԱՅԻ.— Ինչո՞ւ ծածկեցիք ձեզ:

ՏՐԻԼ.— (ուշի գաղով) Իրա՛ւ, ես բոլորովին չեմ նկատել... այստեղ ցուրտ է:

ԲԻԼ.— (ցած, Տափիկն) Տափի... կարծեմ դու չը սխալուեցիր:

ՏԱՅԻ.— Ինչո՞ւ:

ԲԻԼ.— Յետոյ (անցնում է աջ, վերցնում է վրձինը, եւ սկսում է նկարել պատի վրայ Տրիլիի ոտը:)

ՍՎԷՆ.— Բաւական է, է պիտէ: Եւ ի՞նչ կ'ասես ժէկիօ, մենք էջերի ախոռն ենք ընկել. նրանք խօսում են, երբ նուագում է Սվէնգալին... յիմարեն՛ր:

ՏՐԻԼ.— Իսկ դուք լաւ էք նուագում: Միայն գիտէք, տխուր բան է, այդ ի՞նչ էր:

ՍՎԷՆ.— Սրա անունը Ռօզալուսնա՝ Շուբերդի:

ՏՐԻԼ.— Իսկ ի՞նչ է նշանակում Ռօզալուսնա:

ՍՎԷՆ.— Ռօզալուսնա՝ կիպրոսի կոմսուհին էր, իսկ կիպրոսը, կղզի է, մասնաւոր:

ՏՐԻԼ.— Իսկ ի՞նչ է նշանակում Շուբերդ:

ՍՎԷՆ.— Շուբերդը կղզի չէ, մասնաւոր էլ, Շուբերդը իմ հայրենակիցն է... նա երաժշտագէտ էր և նուագում էր դաշնամուրի վրայ, ինչպէս ես:

ՏՐԻԼ.— Ա՛, ուրեմն Շուբերդը ջենթլմէն է, ես նրան չեմ ճանաչում:

ՍՎԷՆ.— Շատ ցաւում եմ մատմադէլ... նա մի փոքր տաղանդ էր, մի դուցէ դուք այս աւելի հաւանէք... (Նուզում է շանսոնէր, բոլորը ծիծաղում են:)

ՏՐԻԼ.— Այո՛, այդ աւելի եմ հաւանում, որովհետեւ ուրախ բան է: Դա էլ ձեր հայրենակիցն է յօրինել:

ՍՎԷՆ.— Աստուած մի արա՛ց:

ՏՐԻԼ.— Այդ ի՞նչ բան էր:

ՍՎԷՆ.— Սրան անուանում են սիրահարուած աւանակների տեսակցութիւնը, ջուր խմելու ժամանակ:

ԱՄԵՆՔԸ.— (Ծիծաղում են) Հա՛, հա՛, հա՛...:

ՍՎԷՆ.— Դուք հիանալի ճաշակ ունէք. երեւի երաժշտութիւնը շատ էք սիրում:

ՏՐԻԼ.— Իրաւ չը գիտեմ: Իմ հայրիկս թռչունի նման երգում էր, նա սովորաբար երգում էր Բեւ-բոյս և ամենքը լաց էին լինում: Դուք գիտէ՞ք Բեւ-բոյս:

ՏԱՅԻ.— Ի հարկ է:

ՏՐԻԼ.— Ես կարող եմ այդ երգել. (Տափիկն) Դուք թոյլ կը տաք (սկսում է երգել սխալներով:)

ԱՄԵՆՔԸ.— (Ծիծաղում են:)

ՏՐԻԼ.— Ինչո՞ւ էք ծիծաղում... իմ լսողութիւնը վատ է, բայց գիտէք ի՞նչ է ասել Լիթօլֆը՝ որ, ոչ մի երգչուհի չի կարող ինձ պէս ամենաբարձր և ամենամեծ նօթաները վերցնել, որ իմ չնչառութիւնս աննման է, միայն երաժշտական կրթութիւնն չունիմ, իսկ Սվէնգալին միշտ հիանում է, երբ ես երգում եմ. ճիշդ է Սվէնգալի...:

ՍՎԷՆ.— Տօններ-վիդեր, Լիթօլֆը իրաւացի է եղել, ես լսում եմ այն ինչ որ ուրիշները չեն կարող լսել... թոյլ տուէք մատմուշէլ, ես նայեմ ձեր կոկորդը (ուզում է ղօսեալ:)

ՏԱՅԻ.— (Խիստ է Սվիեգալիի վրէժն) Այստեղ միայն ներկարիչները կարող են մօտել և ոչ թէ կրքոտ պաւիաները:

ՍՎԷՆ.— (Հագում է) Ներողութիւն, պարոններ, մըթլը Տափի, ես մոռացայ որ էջերի ախոռում աքացիներ տալը սովորական բան է. խողաղէմ պղտկ, նա իմ վիզը կտրեց:

ՋՈՒՋՈՒ.— Սուբը պատրաստ է:

ՏՐԻԼ.— Տուէք ինձ մի բաժակ: Տափի, ես մի բոպէ կ'իջնեմ:

ՏԱՅԻ.— Ի՞նչք հրեշտակս, նկարը չի յաջողուում... Սվէն-
գալին էլ իր երաժշտութեամբ... անպիտանը հրաշալի է նը-
ւագում:

Սվէն.— Հիանալի է նուագում, հա՛, հա՛, solներ-վե-
դեր, այնքան լաւ, որ դուք սկսել էք աքաղիներ տալ:
Ժէկկօ՛, դիր քո ջութակը ծածկոցի մէջ, հրաշալի մի ծած-
կոց, որի մէջ կարելի է խնջել: Հիմնե՛, ի՞նչ ոտս այլեւս այս-
տեղ չի լինի: (Միմիչիկ, որը սուրճ է ածում) Միմի՛չ, իսկ ի՞նչ,
մի գուցէ ես արժանի չեմ մի գաւաթ սուրճի, որը պատ-
րաստուած է սկիպիտարի վրայ և խառնուած է կեղտոտ
վրձիններով:

ՄԻՄԻՇ.— Գեղեցիկս, վերցրէ՛ք բոմատի ամանը, բոլոր
բաժակները դրաւում եմ:

Սվէն.— (Վերցնելով ամանը) Ոչի՛նչ, կը գայ ժամա-
նակը, որ այս ամանը կը դնեն Վիեննայի թանգարանը, որի
վրայ մակագրուած կը լինի. «Այս ամանից սուրճ է խմել
յայտնի և հանճարեղ երաժիշտ Սվէնգալին»: Զուգո՛ւ, տուր
ինձ 50 ֆրանք մինչեւ վաղը:

ԶՈՒԶՈՒ.— 50 ֆրանք: Սիրելիս ես ամբողջ շաբաթ-
ուայ համար 10 ֆրանք ունիմ:

Սվէն.— Լաւ, տո՛ւր ինձ, սատանան տանի: Օ՛, այդ
գեղեցիկուհի անգլուհիք մեծ պատիւ կը համարեն Սվէնգա-
լիի կոճակները կը պցընել և կամ կարկըտել նրա գուլպա-
ները և չապիկները:

ՍԱՆԹԻ.— Վերջապէս կը լռե՛ս, պարծենկոտ:

Սվէն.— Ես կը լռեմ, երբ կը դադարի իմ վիզս ցաւելէ:
Անասուններ... ես ձեզ ցոյց կը տամ սուսերամարտով թէ ո՞վ
է Սվէնգալին, Մըսթըր Բիլլի, դուք աչքերով ուտում էք
մատմուկալէ Տրիլբիին: Դուք ձեր խոզադէմ երեսով հրա-
շալի միմիք ունէ՛ք, չէ՞ք կամենում արդեօք ձեր շնորհքը
ցոյց տալ սուրերի վրայ: (Վերցնում է պախից մեկսուրսի
սուրը)

ԲԻԼ.— Պատրաստ եմ (վերցնում է միւս սուրը):

ՍԱՆԹԻ.— Օհօ՛, սատանան տանի, դա մենամարտու-
թիւն է:

ԶՈՒԶՈՒ.— Հա՛, հա՛, հա՛, կեցցէ՛ Սվէնգալին, կեց-
ցե՛ս...:

ՏԱՅԻ.— (Բիլլիին) Սիրելիս մի լաւ հարուած տուր նրան:

Սվէն.— Ապահով եղէ՛ք: Սվէնգալին սուրերու վը-
րայ վարժուած է ոչ պակաս քան դաշնամուրից: (Կուռւմ
եւ, Բիլլիին ուսում է մի հարուած եւ քողկում սուրը):

ՍԱՆԹԻ.— Բիլլին հոգնել է ճանապարհից ես կը փոխա-
րինեմ: (Վերցնում է Բիլլիի սուրը) Ատամներս չի հանես:

Սվէն.— Վախկոտներ, նրանք միայն իրանց ատամներն
են ցոյց տալիս ծաղրելու ժամանակ, (կուռւմ եւ, սուրը
դուռս կը բռնի Սանթիի ձեռքից) դոկեր-վեդեր, անհրաժեշտ է
կապել սուրը ձեր ձեռքին մէջ, յիշօրս:

ԶՈՒԶՈՒ.— Օհօ՛, կեցցե՛ս Սվէնգալին, բրավօ՛...:

ՏԱՅԻ.— Սպասի՛ր, ես կը փոխարինեմ նրան: Դէ բա-
րեկամ, մեղաւորը դու ես (կուռւմ եւ) Օ՛... դու հրաշալի ես
մենամարտում... ո՞ր ատամդ հանեմ:

Սվէն.— Այ ժանիքը (խիռւմ է Տափիի դիմին):

ՏԱՅԻ.— Է՛է՛... վատ չէ... քոյ այդ հարուածը թանգ կը
նստի քեզ... հո՛ւպ...:

Սվէն.— (Զգում է սուրը եւ ուսանկերը բռնում է):

ՏԱՅԻ.— Պատրաստ ես, սպասում եմ:

Սվէն.— Բաւական է:

ԲՈԼՈՐԸ.— (Ժիծաղում եւ):

Սվէն.— Բոլորը մէկի դէմ... Օ՛ բայց ես չեմ յուսահա-
տիր, հանճարեղ մարդիկ միշտ մենակ են եղել. Ժէկկօ,
տուր ինձ ծածկոցը:

Ժէկկօ.— (Տալիս է) Մի՛, մի՛ խնջեր...

ԲԻԼ.— (Բարեւարարական) Միմիթարուեցէ՛ք Սվէնգալին...
դուք դուք ձեզ նման մենամարտող, բայց չկայ ձեզ նման
նուագող:

ՍՎԷՆ.— Ես հակառակորդներեց չեմ վախենում ոչ մի բանով... միշտ ծիծաղում է նա, որ վերջը կը ծիծաղի: Հիմնադր, դուք խմեցէ՛ք գաւաթներեց, իսկ ես օծանելիքի ամանից, ամենքն ըստ արժանւոյն... Սվէնգալին ծնուել է աղքատ, նա չունի վայելուչ զգեստներ, բայց երբ Սվէնգալին նուագում է կօնցէրդներում, նրան լսում են ջէնդըլմէնները, լի գրպաններով, և գեղեցիկ երիտասարդուհիներ, աղամանդներով զարդարուած: Ես համոզուած եմ որ նրանք պատրաստ են իրանց հարստութիւնը տալ իմ տաղանդին: Ո՞վ աւելի լաւ գրութեան մէջ է: Ա... դօնկեր-վիդեր, իսկ հիմա, խմենք հոտած սուրճը, ամանի միջից:

ՉՈՒՉՈՒ.— Պարոնա՛յք, նորութիւն, նորութիւն...:

ԱՄԵՆՔԸ.— Ի՞նչ է:

ՉՈՒՉՈՒ.— (Վազեդով պահին) Նայեցէ՛ք...:

ԱՄՆԹԻ.— Տրիլքիի ոտը:

ՏՐԻԼԲԻ.— Իմ ոտը:

ՏԱՅԻ.— Բիլլի, դու հրաշագործ ես:

ՏՐԻԼ.— Օ՛, ի՞նչ լաւն է: Դա իմ ոտիս ամենաճիշդ նշանակարն է: Մտքը բիլլի, դուք երեւելի տաղանդ էք:

ՍՎԷՆ.— Ժէկկօ՛, դու այդպիսի ապուշներ տեսնել ես, նրանք պատրաստ են ձաքել հրճուանքից, որ նրանցից մի երկարականջ լակոտ պատն է մրոտել, հա՛, հա՛, հա՛...:

ՏԱՅԻ.— Տես որ նախանձից չը տրաքես:

ՍՎԷՆ.— Ե՞ս նախանձեմ... հա՛, հա՛, հա՛..., ո՞ւմ, Բիլլի, ի՞նչ է արել նա, ի՞նչ է գտել նա, նա արել է այն, ինչ որ կարող է անել ամէն մէկ վրձինով նկարող:

ԱՄՆԹԻ.— Իսկ դո՞ւ, ի՞նչ գիւտ ես արել:

ՍՎԷՆ.— Ես գտել եմ քիչ-զանգու, նա կորած էր անցեալ դարուն, և ես, ես Սվէնգալիս, գտայ նրան: Դուք չէք հասկանայ... օ՛, եթէ համաձայնուէր Տրիլքին իմ աշակերտուհին դառնալ, ես ցոյց կտայի ձեզ չորս տարուց յետոյ թէ ի՞նչ բան է քիչ-զանգու: Ես չգիտեմ նուագել ջու-

թակի վրայ, բայց ես գիտեմ սովորեցնել... իսկ հիմա լեցուցէ՛ք ինձ համար մի աման հոտած սուրճ...:

ՄԻՄԻՇ.— Ուրախութեամբ, գեղեցիկս, քեզ համար մընացել է թանձր մրուրը:

ՏՐԻԼԲԻ.— Վերցրէ՛ք իմ բաժակը, ես սրանից էլ չեմ ուզում:

ՍՎԷՆ.— Դուք շատ գեղեցիկ էք գոչում, մատմուզել: Դօնկեր-վիդեր: Այդ գոչը հնչում է ձեր սրտի խորքից, թոյլ տուէ՛ք նայել ձեր կոկորդը:

ՏՐԻԼԲԻ.— Համեցէ՛ք (բախում է քերականը):

ԱՄՆԹԻ.— Չգոյ՛... դու նրան կուլ կը տաս:

ՍՎԷՆ.— Հիմնիկ, ձեր քիմքը նման է Պանդէոնի դմբթիւն, ՅԶ բրիտանական ատամներ, սպիտակ՝ ինչպէս ձիւն, խոշոր՝ ինչպէս եզան ատամներ... ի՞նչ հրաշալի ռիզուստոր, բացի գեղեցիկ բարձր կրծքից, ձեր թոքերը ստեղծուած են մի միայն երգելու համար:

ՏՐԻԼ.— Ֆի, Սվէնգալի, դուք ինձ վիրաւորում էք: Ես մօտէլ եմ, կենդանի մօտէլ, տաք արիւնով և փափուկ ու բարի սրտով:

ՍՎԷՆ.— Օ՛, ալո՛, դուք մօտէլ էք և շատ գեղեցիկ մօտէլ, բայց տաք արիւն ունին Տաֆին և Բիլլին: Երբ ես նուագում էի Ծուրէրդի Խօզալուստալ, դու կանգնած էիր նրանց առաջ կիսամերկ, դուք թոյլ էիք տալիս ձեզանից նկարել, դուք չէիք կամենում լսել Սվէնգալին, միակ մարդուն, որը դիտէ և հասկանում է ձեր խոսկական արժէքը:

ՏՐԻԼ.— Օ՛, այդ ձեր լեզուն առանց ոսկրի է:

ՍՎԷՆ.— Յիշեցէ՛ք, և աշխատեցէ՛ք չմոռանալ Սվէնգալիի ասածները: Երբ դուք կը ցանկաք դառնալ այնպիսի հուշակ, որպիսին կը լինի Սվէնգալին, այն ժամանակ եկէ՛ք ինձ մօտ: Կը ցանկա՞ք հուշակ, հարստութիւն, ես կը տամ ձեզ, դուք կը լինէք հիւանդ, ես կը բժշկեմ ձեզ:

ԲԻԼ.— Եթէ դուք իրաւ այդպէս հրաշագործ էք, ձեր շնորհը հէնց հիմա ցոյց տուէք :

ՍՎԷՆ.— Դուք տկա՞ր էք, մատմուռազէլ :

ՏՐԻԼ.— Դատարկ բան է, վաղը կ'անցնի :

ՍՎԷՆ.— Ինչո՞վ էք հիւանդ դուք, մատմուռազէլ :

ՏՐԻԼ.— Աչքերս են ցաւում, երեկոյեան աւելի վատ կը լինի, իսկ առ այժմ համբերել կարելի է :

ՍՎԷՆ.— Ինչո՞ւ համբերել... , դուք թոյլ կը տաք մատմուռազէլ, ես բժշկեմ ձեզ :

ՏՐԻԼ.— Ի հարկէ, դեզ է՞ք տալս :

ՍՎԷՆ.— (սրտոք առաջ քաշելով) Ես միայն ձեզ աթոռի վրայ կը նստեցնեմ :

ՏՐԻԼ.— Ա՛յ... , ես վախենում եմ :

ՍՎԷՆ.— Ի՞նչ էք ասում, մատմուռազէլ, ես մատով անգամ չեմ դպչիլ ձեզ : (Տրիքիկն նստում է) Այդպէս... , հիմա մտածեցէք ինչի՞ մասին կամենում էք, համարեցէ՛ք ինձ շառլաթան, բայց նայեցէ՛ք աչքերիս... : Այդպէս : Այժմ լա՞ւ էք զգում ձեզ :

ՏՐԻԼ.— Հրաշալի :

ՍՎԷՆ.— Մի բոպէ ես. այդպէս : (Փակում է նրա աչքերը) : Սօսեցէ՛ք նրա հետ... , նա չի կարողանայ բանալ աչքերը :

ՍՍՖԻ.— Տրիլըի՛, նայեցէ՛ք ինձ :

ՍՎԷՆ.— Նա չի շարժուի, առաջարկեցէ՛ք նրան վեր կենալ :

ՍՍՖԻ.— Վե՛ր կացէ՛ք, Տրիլըի, լսո՞ւմ էք, վեր կացէ՛ք :

ՍՎԷՆ.— Հիմա ես նրան կ'արթնացնեմ : Տրիլըի՛, վեր կա՛ց, բայց արա աչքունքդ, և մօտեցի՛ր ինձ :

ՏՐԻԼ.— (Կստարում է) :

ՍՎԷՆ.— (Փչում է նրա երեսին) Առո՞ղջ էք, մատմուռազէլ :

ՏՐԻԼ.— (Արթնկալով) : Ա՛յ... Ի՞նչ լաւ էր, ես առողջ եմ,

Տափի, ես առողջ եմ :

ՄԻՄԻՇ.— Իսկ ի՞նչ է իրողում, սիրելի՛ս :

ՏՐԻԼ.— Օ՛, հրաշալի էր... : Այժմ ոչ մի ցաւ չեմ զգում, շնորհակալ եմ, շնորհակալ եմ ձեզանից (սեղմում է նրա ձեռքը) :

ՍՎԷՆ.— (Յուզմունքից խեղդուելով) : Օ՛... , Տրիլըի, Տրիլըի... :

ՏՐԻԼ.— Դուք ձե՞զ վրայ առիք հիւանդութիւնը :

ՍՎԷՆ.— Օ՛, այո, մատմուռազէլ, ես ընդունեցի նրան իմ մէջս, նա այժմ իմ թեւերիս մէջ է, բայց այդ ոչինչ է, և մինչեւ անգամ ինձ դուք է գալիս, որովհետեւ նա ձերն է... Իմ հասցէն է Տիր յիսրի փողոց, համար 12ը... չի մոռանաք... :

ՏՐԻԼ.— Որքա՛ն բարի էք դուք :

ՍՍՖԻ.— Դէ՛, գործի սկսեցէք : Տրիլըի՛, դուք կարո՞ղ էք շարունակել :

ՏՐԻԼ.— Ի հարկէ, ինձ շատ լաւ եմ զգում (յիւստիս է կանգնում) :

ՍՍՖԻ.— (Սկեզալիկ) Իսկ դու, բարեկամ, մոռացի՛րք փորձերը, և խորհուրդ եմ տալիս, երբեք չի կրկնել : Գիտե՞ս, ես էլ եմ քնացնում, ուրիշ տեսակ : Նստի՛ր դաշնամուրի մօտ ու մի բան նուագիր մեզ համար : Փէկկօ՛, ցոյց տուէ՛ք ձեր տաղանդը :

Փէկկօ.— Ուրախութեամբ,

ՍՎԷՆ.— Հա՛, հա՛, հա՛, մըսթըր Տափի, ձեր աչքերը սեւացել են և կայծակի նման վառվում են, դոնկեր-վիդեր լաւ նշան է... : Դէ փէկկօ՛, ի՞նչ կը նուագենք : Ա... մատմուռազէլ Տրիլըիին, քեւ-քոյս : Լա՛ւ, սկսի՛ր :

ՍՍՖԻ.— Ես պատրաստ եմ :

ԲԻԼ.— (Կանգնած Տրիքիկն առաջ) Դուք կ'այցելէ՞ք ՍՎԷՆ-գալիին :

ՏՐԻԼ.— Երբ հիւանդանամ :

ԲԻԼ.— Ձգուշացէ՛ք : Այդպիսի մարդը կարող է ձեզ ամբողջապէս ենթարկել իր կամքին :

ՏՐԻԼ.— Ես ինքս էլ վախենում եմ նրանից... նա վաղուց ինձ հետեւում է:

ԲԻԼ.— Իսկ դուք:

ՏՐԻԼ.— (ուսերը ղեր փաշերով) Չը գիտեմ..., ո՛չ, այդ սարսափելի կը լինի..., նա այնպէս զարհուրելի է...: Ես զգում եմ նրա մէջ մի ինչ որ ոյժ, երբեմն ինձ կաշկանդում է: Բայց միեւնոյնն է, ինչ կը լինի, կը լինի:

ԲԻԼ.— Տրիլբի... դուք այնքան երիտասարդ էք, այնքան զեղեցիկ: Ո՞վ գիտէ, ի՞նչ է սպասում ձեզ ապագայում:

ՏՐԻԼ.— Ահա՛ թէ ի՞նչ կը նշանակէ նկարիչ...: Ո՛չ, իմ սիրելի Բիլլի, ես արդէն հասարակութիւնից կտրուած մի կտոր եմ, ես թէեւ վատ բան չեմ արել, բայց աշխարհում չատ վատութիւն կայ:

ԲԻԼ.— Ճիշդ է, բայց մի թէ միայն վատութիւն կա՞յ: Միթէ Տաֆին, Սանթին ձեզ գնահատել են նրա համար, որ դուք զեղեցիկ կազմուածք ունէք: Ինչպէս նկարիչներ, նը՝ անք ձեզ գնահատում են իբրեւ կին, իսկ Սվէնգալին...

ՏՐԻԼ.— (Երկար շուրթեղէն յետոյ զրոյսը խոնարհելով) Ես չեմ գնար նրա մօտ:

ԲԻԼ.— Այո՞...:

ՏՐԻԼ.— Մի նայէք ինձ, ես չեմ կարող կանգնել ձեր առջ:

ԲԻԼ.— Տրիլբի, ես նկարիչ եմ:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ..., գնացէ՛ք... մենք խանդարում ենք Տաֆին, դուք այնպէս աչքեր ունիք, նրանք թա փանցում են ուղիղ մարդու հոգու մէջ...: Ա՛հ, ի՞նչ լաւ է նուագում Սվէնգալին... գնացէ՛ք, ես այլեւս չեմ կարող... (ձեռքից փայրէ ձգում կուժը, որը կոտրում է, եւ նստելով սանդուխին փայ, ծածկում է ետեւը ձեռքերով:)

ՏԱՖԻ.— Ի՞նչ է... ի՞նչ պատահեց:

Սվէն.— (Մօտենալով) Յիմարներ, նրանք չեն հաղաւտում, երբ նուագում է Սվէնգալին, ճնշում են զործում ամպերը օդի մէջ:

ԲԻԼ.— Բրավօ՛ Սվէնգալի: Իսկ ամպերի ետեւից փայլում է արեւը:

Սվէն.— Այո՛, եւ այդ արեւը ես եմ, Սվէնգալին...: Իմ հասցէն է Տիր-լեարդ փողոց, համար 12:

ԲԻԼ.— Տրիլբի, դուք կը գնա՞ք այնտեղ:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ...:

Սվէն.— Ա՛հ...:

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Բ. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

(Միեւնոյն Տեսարանը, ծնունդի գիշեր, սեղանին վրայ դրուած և Ծնունդի ծառը: Բոլորը հաւաքուած են սեղանի շուրջ, բացի Սիւսանայից՝ որ անկիւն մը նստած, խնձոր մը կը կրծէ:)

ՏԵՍԻԼ Ա.— ՏԱՖԻ, ՍԱՆԹԻ, ԲԻԼԼԻ

ՍՎԷՆԳԱԼԻ, ՏՐԻԼԲԻ, ԶՈՒԶՈՒ

ՍԱՆԹԻ.— (բաժակը ձեռքին) Պարոնա՛յք, ուշադրութիւն...:

ԶՈՒԶՈՒ.— Հանգա՛րտ, պարոններ, լորտ Սանթին կենաց է առաջարկում:

ՍԱՆԹԻ.— Միւրտներ, դուք տեսնում էք ձեր առաջ երեք անգլիացիներ. միւրտներ, մենք գեղարուեստի ներկայացուցիչ ենք, աշխարհիս ամենաբարձր գեղարուեստի: Մենք հիւր ենք հրաշալի մի ազգի, որ ընծայել է Ամերիկայի ազատութեան արձանը: Մենք զգացուած ենք Ձերանսայի հիւրընկալութիւնից... Բայց ֆրանսացիք էլ պարծենալու իրաւունք պէտք է ունենան, որ կրթել են մեզնից մէկին հանձարի և մեծ տաղանդի մարդ, (բոլորը ծիծաղում են) սառանան տանի... ես խօսում եմ Բիլլի մասին:

ԱՄԵՆՔԸ.— Կեցցէ՛ Բիլլի, կենացդ:

ՍՎԷՆ.— Երկարականջ յիմարներ:

ՍԱՆԹԻ.— Միւրտներ, ես նկարիչ եմ, ես նկարում եմ Դորկաւորներին և նրանց սիրուհիներին, ես ձեզ ասում եմ, սատանան տանի իմ Դորկաւորներին... Բիլլին պատիւրայ նշկարել է Տրիլբի ոտը, և այդ ոտը աւելի արժէ, քան ես, ամբողջապէս...: Պարոնա՛յք, մենք շնորհակալ ենք այս հիւրասիրութեան համար, բայց պէտք է դուք էլ շնորհակալ լինէք, որ ձեզ մօտ հիւր է Բիլլին. կեցցէ՛ Անգլիան:

ՍՎԷՆ.— Ա՛յ դուք փափկասուն Եւրոպացիներ, նրանք խմում են զգուլթեան կենացը, տղամարդու կենացը և մօռանում են կանանցը...: Կորչի՛ Բիլլին, Տրիլբի կենացը:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ, ոչ, ես համաձայն չեմ:

ԱՄԵՆՔԸ.— Կեցցէ՛ Տրիլբի, կենացդ:

ՍՎԷՆ.— (Տրիլբի ձեռքը բռնելով) Երկու խօսք, Բրիտանացիք և Ձերանսացիք տօնում են իրանց ֆրանսոսի Ծնունդը... ես գերմանական հրեայ եմ...:

ՏՐԻԼ.— Թողէ՛ք, թողէ՛ք, դուք սեղմում էք ձեռքս:

ՍՎԷՆ.— Մի րոպէ... դուք այրում էք իմ բոլոր նամակները, դուք չի պատասխանեցիք և ո՛չ մի խօսք, և ո՛չ մի քառ, ձեզ հետաքրքրում են այս անպիտանները, մի՛ նայէք նրանց: Ի՞նչ համեմատութիւն իմ և նրանց մէջ, ինչի՞ է նման ձեր Բիլլին, իր հոտած ներկերով. իսկ Տաֆին, ինչո՞ւն պէտք, նա ստեղծուած է միայն նրա համար, որպէսզի մեզ նման արթնութիւնների վզակոթին հասցնէ: Օ՛, Տրիլբի, ձեզ սիրում է Սվէնգալին և ձեր ոտքերի տակ է դնում իր տաղանդը և սիրտը, նա ձեզ խոստանում է հռչակ, հարբատութիւն և անմահութիւն:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ, ո՛չ... Թողէ՛ք, ես վախենում եմ ձեզանից, ես վախենում եմ, երբ դուք ինձ հետ այդպէս էք խօսում և նայում աչքերիս. ես կարծես թէ քնում եմ... Թողէ՛ք ինձ:

ՍՎԷՆ.— Մի՛ վախենաք... ես միայն սիրում եմ ձեզ, դուք հրաշալի էք, ես հաւատում եմ որ դուք մաշուել էք,

դուք այն գիտի գեղեցիկ ոսկորներ ունիք: Ես ուրախու-
թեամբ կը կրծոտէի ձեր ամէն մի ոսկորը:

ՏԱՅԻ.— (Մօտենալով Տրիլքիին) Ի՞նչ էր ասուած, Տրիլքի,
այդ կրքոտ պաղիւնը: Զի՞ կարելի որ բարձր խօսես: (Կրտս-
ւորդում է Սվեկուպիին):

ՍՎԷՆ.— Ա՛յ (ընկնում է Սանրիի գիրկը) Ա՛յ (ընկնում է
Բիլլիին եւ դայում է նրան) Ա՛յ, դո՞ւ էլ այստեղ ես: Ես
քոյ ձեռքերը կը փրբեմ: Այս ի՞նչ ձեռքեր են, կարծես ե-
րեխայի ձեռքեր լինին:

ԲԻԼ.— Մատիտ եւ վրձին բռնելու համար նրանք բաւա-
կանին ուժեղ են:

ՍՎԷՆ.— Իսկ ոտքերը, կարծես ձեռնափայտ լինեն:

ԲԻԼ.— Նրանք բաւականաչափ ամուր են, որ ձեզ մի-
լաւ աքացի տան, եթէ դուք չէք վերցնի ձեր ձեռքը Տրիլ-
քիից:

ՍՎԷՆ.— (Յետ փաշտելով ընկնում է Տափիի գիրկը) Ա-
նիծուե՛մ, եթէ միւս անգամ ոտք կոխեմ ձեր չէմքից: Մի-
միշ, մի քիչ ջուր տո՛ւր:

ՏԱՅԻ.— Տրիլքիի եւ ինծի համար ալ մի մի բաժակ գի-
նի...: Հանդարտեցէ՛ք, հրեշտակս, պաղիւն կապիկը հան-
դարտել է: (Առնելով Տրիլքիի քեւը, մօտենում է սեղանին)

ՍԱՆԹԻ.— Պարտնա՛յք, եկէ՛ք, ամենքս էլ պսակուենք,
այն ժամանակ շատ ուրախ կը լինենք...: Ես կը գնամ Զու-
գուին. (Տրիլքիին) Տրիլքի՛, դու ո՞ւմ կը գնաս:

ՏՐԻԼ.— Ե՛ս... ես ոչ ոքի չեմ գնալ, սատանան տանի-
միթէ մեղալէսներին հետ ամուսնանում են: Մեզ կարելի է
սիրել, նկարել, ծեծել, մինչեւ որ մարմիննիս կապտի:

ԲԻԼ.— (Յուզուած վեր է կենում):

ՏԱՅԻ.— Բիլլի, ո՞ւր:

ԲԻԼ.— Շատ տաք է (նետանում է դեպի առանձնասրահ):

ՏԱՅԻ.— (Մօտենալով) Դու հիւա՞նդ ես:

ԲԻԼ.— Ես ջերմում եմ:

ՏԱՅԻ.— Ուրիշի սրտի խորքը քրքրելը ջնջումէնի գործ
չէ: Ես կը լռեմ:

ԲԻԼ.— Ո՛չ, լսի՛ր, նա ասաց որ մեզ նմաններին հետ
չեն ամուսնանար: Դու համաձայն ես:

ՏԱՅԻ.— (Յոյց արտաբերելով) Ինձ համար, աւելի հեշտ
է ծամել այդ երկաթը, քան թէ քեզ պատասխանել...: Բացի
այդ, ես չատ եմ խմել:

ԲԻԼ.— (Դառն ժպիտով) Ծշմարիտ չէ՞ որ ես անմիտ բան
եմ մտածել...: Մեր չրջանի մի մարդ, Լոնտոնի յայտնի ըն-
տանիքից մի երիտասարդ, ուղում է ամուսնանալ մի մօ-
տէլ աղջկայ հետ եւ օթիտ ստանալ նրա անցեալը, ձեւերը,
ոճը...: Տափի, ես ինձ կորցնում եմ:

ՏԱՅԻ.— Դու ընթա՞ս սիրում ես...:

ԲԻԼ.— Սիրում եմ, Տրիլքիի հոգին փայլում է ինչպէս
աղամանդը՝ ցեխի մէջ:

ՏԱՅԻ.— Այո՛, ճիշդ է, եւ երանի նրան, ո՞վ որ կը կա-
րողանայ այդ աղամանդը լաւ չրջանների մէջ դնել:

ԲԻԼ.— (Զարմացած) Տափի՛, դո՞ւ...:

ՏԱՅԻ.— Ա՛... չարժէ իմ մասին խօսիլ: Արդեօք նա քեզ
սիրո՞ւմ է:

ԲԻԼ.— Չը գիտեմ:

ՏԱՅԻ.— Ծշմարիտ չէ՛, դու գիտես: Այն օրից, որ դուք
ձանօթացել էք, նա թողել է մեր արհեստանոցը, լուացա-
բարուհի դարձել եւ ծանր աշխատանքով պահում է եղբորը:
Եթէ մեր հայրենակիցները չընդունեն իրենց սալօններուն
մէջ, դու կը կորսնցնես աշխարհի ամենամեծ նկարիչի համ-
բաւը: Ա՛հ... Բիլլի, դու գիտես ես ո՞վ եմ, բայց ես իմ
նախորդների բոլոր հոգակը կը տալի քո տաղանդի համար,
եթէ հարկաւոր լինէր, մինչեւ անգամ ամբողջ աշխարհի հետ
կտրել իմ կապերը, սիրելով մի լաւ աղջկայ: Երջանկու-
թիւնը այն դիրքին էջ չէ, որը մենք ժառանգել ենք մեր
նախորդներից, այլ որը մենք մեզ համար ենք ստեղծում:

Ես վստահ եմ որ, Տրիլբին կարող է լինել բարի, ազնիւ ու
սիրող ամուսին: Այժմ վարուէր, ինչպէս որ կամենում ես:
Բիւլ.— Շնորհակալ եմ, Տաֆի, ես գիտեմ ինչպէս պիտի
վարուեմ:

ՏԱՖԻ.— Ուզում ես հէ՞նց հիմա խօսիլ Տրիլբի հետ:

ԲԻՒ.— Այո՛...:

ՏԱՖԻ.— (Մտածելով մի րոպե) Սպասիր...: Սանթի:

ՍԱՆԹԻ.— Հէ՛...:

ՏԱՖԻ.— Գրեմ'ն:

ՍԱՆԹԻ.— (Մօտենալով) Ո՞ր սատանան է քեզ քշել այս
կողմը:

ՏԱՖԻ.— (Լուրջ) Ի՞նչպէս ես կարծում, ես չա՞տ եմ հար-
բած:

ՍԱՆԹԻ.— Հը՛մ... կանգնի՛ր մի օտիդ վրայ, այդպէս...
Իջի՛ր, այդպէս, բարձրացի՛ր, հրաշալի՛ է, էլի մի տասերկու
շիշ կարող ենք խմել:

ՏԱՖԻ.— Տրիլբի մասին ի՞նչ կ'ասես:

ՍԱՆԹԻ.— Թող ինձ կախեն, եթէ Տրիլբին իմ տեսած
կանանցից ամենազեղեցիկը չէ, կարծես նա մի բարձր շըր-
ջանի տիկին է, որ պարահանդէսի համամ գրիզէղի շոր է
հագել: Երդուում եմ ժխրիղեհով, որ նա գեղեցկուհի է:

ՏԱՖԻ.— Դու կ'ամուսնանա՞յիր նրա հետ:

ՍԱՆԹԻ.— Ես անպէտ եմ այդ բանի համար, բացի այդ,
երբ որ նա ինձ գրկում է, ես զգում եմ որ նա չէ գրկում:

ՏԱՖԻ.— Իսկ ի՞նչ կ'ասես դու Բիլլիի մասին:

ՍԱՆԹԻ.— Որ նա խենթ է, իր բնական մեծութեամբ:

ՏԱՖԻ.— Դու կը սեղմո՞ս նրա ձեռքը, եթէ նա Տրիլբի
հետ ամուսնանայ:

ՍԱՆԹԻ.— Ես նրան կը խեղդեմ գրկիս մէջ, և կը խըն-
դըրեմ որ գիտ կնքահայր ընէ:

ՏԱՖԻ.— Գնա՛ տեղդ:

ՍԱՆԹԻ.— Սատանան տանի, միթէ լո՞ւրջ ես ասում:
Հը՛մ:

ՏԱՖԻ.— Տեղդ գնա՛: (Բողոքիւ) Պարոնայք, գիտէ՞ք,
այսօր լուսինը խաւարելու է:

ՄԻՄԻՇ — Ո՞րտեղ է խաւարումը: Ես չեմ ուզում տես-
նել:

ՏԱՖԻ.— Ո՞վ է ուզում խաւարումը տեսնել:

ԲՈՒՂՐԸ.— Ամե՛նքս, ամենքս:

ՏԱՖԻ.— Համեցէ՛ք մեր նշարանը, այնտեղից լաւ է ե-
րեւում: Մտէ՛ք, մտէ՛ք: (Կանգնեցնում է Տրիլբիին և ա-
կանջին բան է ասում):

ՍՎԷՆ.— Է՛... ես սկսում եմ հասկանալ:

ՏԱՖԻ.— Գնա՛նք, սիրունիկս:

ՍՎԷՆ.— Ես մնում եմ, ես չեմ սիրում խաւարը տես-
նել:

ՏԱՖԻ.— Միթէ՞ (սկսում է Ալեգարիի մեջքը կանդել) Ա՛յ,
զարմանալի բան:

ՍՎԷՆ.— Թո՛ղ ինձ, Թո՛ղ ասում եմ: (Բողոքիւ կը հեռա-
նում եւ քսցի Բիլլիից և Տրիլբիից):

ՏՐԻՒ.— (Ազատ մօտենում է Բիլլիին) Ի՞նչ էք կամենում
ասել:

ԲԻՒ.— Շատ բան, բայց այժմ դուք ուրա՞խ էք:

ՏՐԻՒ.— Ես ծիծաղում եմ, որովհետեւ ուրիշները ևս ծի-
ծաղում են: Եթէ, նրանք լաց լինէին, ես ուրախութեամբ
կը մասնակցէի նրանց լացին:

ԲԻՒ.— Դուք վի՛շտ ունիք:

ՏՐԻՒ.— Իմ վի՛շտս, անբուժելի է:

ԲԻՒ.— Ինչո՞ւ...:

ՏՐԻՒ.— Ես չեմ կարող... չեմ կամենում խօսել դրա
մասին:

ԲԻՒ.— Տրիլբի, արդէն երեք ամիս է, որ դուք ինձ ճա-
նաչում էք: Այդ մեջոցին ես վերաբերուել եմ դէպի ձեզ:

ինչպէս եղբայրը՝ հարազատ քրոջը: Յիշեցէ՛ք, մեր առաջին հանդիպումը, դուք այն ժամանակ ուրախութեամբ խօսում էիք ձեր ընտանիքի մասին: Դուք ասում էիք, որ ես շատ լաւ եմ հասկացել թէ ինչպէս չքաւորութիւնը պատճառ է դարձել ձեր անկման: Դուք, մանուկ հասակում, ընկել էք վատ շրջանի մէջ, և դա արտաքուստ ձեր վրայ թողել է ազդեցիկ դրոշմը, սիրտը մնացել է մաքուր: Տեսնո՞ւմ էք, ես ձեզ իրրեւ բարեկամ հասկանում եմ: Անկեղծ եղէ՛ք, ասացէ՛ք, ի՞նչն է ձեզ տանջում:

ՏՐԻԼ.— Ի. ձ համար ծանր է ապրելը:

ԲԻԼ.— Ձեզ համար դժուար է մի կտոր հաց վաստակելը...: Դուք կը ցանկայի՞ք, ձեր նախկին կեանքը վարել...:

ՏՐԻԼ.— Ինչպէ՞ս, դուք ինձ չէք հասկանում...: Ես պատրաստ եմ, տասն անգամ աւելի գործել, բայց... եթէ կարելի լիներ մոռնալ շատ բան:

ԲԻԼ.— Շատ բան...:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ այնքան շատ, բայց այն, ինչ որ պատահել է, ես կարծես մի բան ստիպում եմ... կարծես աչքերս նոր են բացուած, և տեսնում եմ, թէ ո՞վ եմ ես, և ովքեր են ինձ շրջապատ շրջապատ: Ես գիտեմ ինչով այդ բոլորը կը վերջանայ:

ԲԻԼ.— Ինչո՞վ:

ՏՐԻԼ.— Ես չուտով, ա ելի եւս կ'ընկնեմ:

ԲԻԼ.— Տրիւրի՛, կամոնո՞ւմ էք լինել իմա:

ՏՐԻԼ.— (Վախեցած) Ձօր... ի՞նչ...:

ԲԻԼ.— Կամոնո՞ւմ էք իմ սիրուհին դառնալ:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ, Բիլլի՛, հա կաւոր չէ:

ԲԻԼ.— Ինչո՞ւ:

ՏՐԻԼ.— Միայն ո՛չ ձերը... ինչո՞ւ դուք, ա՛խ Բիլլի՛, Բիլլի՛...:

ԲԻԼ.— Ուրեմն դուք համաձայն չէ՞ք:

ՏՐԻԼ.— Հարկաւոր չէ, հարկաւոր չէ, Բիլլի՛, ինչո՞ւ դուք... մանաւանդ դուք... կրկին այդ սարսափելի զեանքը... ո՛չ, ոչ... դեռ եւս ոյժ ունեմ...:

ԲԻԼ.— Իսկ, իմ կիներ դառնալու դուք համաձայն էք:

ՏՐԻԼ.— (յես փաշաւեղով) Դուք խելագար է՞ք:

ԲԻԼ.— Ո՛չ, սիրելիս, ես խելագար էի այն ժամանակ, երբ կասկածում էի ձեր մասին: Ներեցէ՛ք, որ թոյլ տուի ինձ, ձեզ այն տեսակ սնչարմար առաջարկութիւն անել...: Այո՛, ի՞նչ որ էլ սխալ էի, դուք իմ կիներ կը լինէք: Ես ձեզ սիրում եմ, մաքուր, սուրբ սիրով, և եթէ դուք էլ մի քիչ սիրուեմ էք ինձ, ես առաջարկում եմ ձեզ իմ անուանը: Մենք երջանիկ կը լինենք:

ՏՐԻԼ.— (Չարհուսած) Ուշքի եկէ՛ք, Բիլլի՛...: Ե՞ս, ե՞ս ձեր կի՞նը:

ԲԻԼ.— Ինչո՞ւ չէ՞... ես ի՞նչ գործ ունիմ ձեր անցեալին հետ... իսկ դուք, ինձ հարցրել էք իմ անցեալի մասին: Ո՞վ գիտէ, դուցէ իմ անցեալը ձերինից վատ է: Մենք կը տեղափոխուենք Բարսելոն, ես այնտեղ պատկերներ կը նըկարեմ, իսկ դուք, անտեսութեամբ կը պարսպէք: Ես կը զրադուիմ ձեր կրթութեամբ, և դուք կը դառնաք բարձր դասակարգի մի տիկին:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ, Բիլլի, այդ անկարելի է...:

ԲԻԼ.— Ինչո՞ւ է անկարելի...:

ՏՐԻԼ.— Անկարելի է, ես ձեզ համար զոյգ չեմ: Աւելի լաւ է զիս այսպէս վերցրէք: Ես չեմ կամենում որ դուք դժբախտանաք: Ես պատրաստ եմ ձեզ օգտակէտ լինելու ամէն բանով: Ես ձեր աղախինը կը դառնամ, ես դրա համար ձեզանից ոչինչ չեմ ուզում, ո՛չ փող, ո՛չ գիրք, և ո՛չ ձեր անունը...: Միայն, երբ որ ես մեռնեմ, օգնեցէ՛ք ժաննօին և աղնիւ մարդ դարձրէ՛ք նրան...: Ա՛հ, Բիլլի, Բիլլի՛: (Լալիս է):

ԲԻԼ.— Տրիլլի, չէ որ ես ձեզ սիրում եմ:

ՏՐԻԼ.— Դուք ինձ սիրո՞ւմ էք... ես երջանիկ եմ:

ԲԻԼ.— Տրիլբի, հասկացէ՛ք ինձ, ես գրաւուած չեմ, դա իմ առաջին լուրջ սիրելն է, ինչո՞ւ էք վախենում:

ՏՐԻԼ.— Ձեր դժբախտութեան համար, կը գայ ժամանակ և դուք կը զղջաք:

ԲԻԼ.— Երբե՛ք, եղբւո՞ւմ եմ:

ՏՐԻԼ.— Իսկ ծնողներդ, ձեր մայրը, միթէ նա կը համաձայնուի՞ ինձ իր դուստրը կոչել:

ԲԻԼ.— Ինձ համար միեւնոյնն է. դուք այժմ ինձ համար ամենամեծ թանկարժէք բանն էք, և ես ամէն ինչ կը զոհեմ ձեր սիրոյն համար: Յետոյ, նրանք կը զգան իրանց սխալը և կը ներեն ինձ. իսկ առ այժմ, մենք մեզ համար մի խաղաղ բոյն կը շինենք: Կը վերցնենք մեզ մօտ ձեր ժաննօին, ես նրան համար ուսուցիչներ կը վարձեմ: Առաւօտները ես կը նկարեմ, իսկ երեկոները լաւ լաւ գրքեր կը կարդամ ձեզ համար: Տրիլբի, միթէ դա երջանկութիւն չէ՞:

ՏՐԻԼ.— (Լալոյ) Անկարելի է այդ:

ԲԻԼ.— Դուք ինձ չէ՞ք սիրում:

ՏՐԻԼ.— Օ՛, ոչ, երբեւո՞ւմ եմ որ սիրում եմ:

ԲԻԼ.— Ուրեմն, դուք պէտք է համաձայնուէք:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ, ո՛չ, չեմ կարող, այդ անկարելի է:

ԲԻԼ.— (Մօտենալով դրան) Տաֆի՛, ե՛կ այստեղ, շուտ... դէ՛, դու եկ, Սանթի:

ՍԱՆԹԻ.— (Մտնելով) Ի՞նչ է պատահել, սատանան տանի, նա լալիս է:

ԲԻԼ.— Ասա՛, ասա նրան, որ ես առանց նրան չեմ կարող գործել, դու այդ տեսել ես: Ասա՛ նրան, որ նա անպատճառ պէտք է իմ կինը դառնայ:

ՍԱՆԹԻ.— Սատանան տանի, ահա՛ թէ մինչեւ ո՞ւր է հասել: Տրիլբի՛, ես խնդրում եմ ձեր ձեռքը...

ԲԻԼ.— Ինձ համար...:

ՍԱՆԹԻ.— Ներեցէ՛ք, պարո՞ն, ինձ համար... դուք ար-

ժանի չէք այդպէս գեղեցիկ աղչիւմ: Սատանան տանի, ես լուրջ եմ խօսում. ցանկանում էք իմ կինը դառնալ...:

ԲԻԼ.— (Ուրախ) Դու ուզում ես, որ ես մի պոքսով ուղղեմ կերպարանքդ:

ՍԱՆԹԻ.— Տրիլբի, եթէ դուք չպատասխանէք, մեղնից մէկը կը մեռնի:

ՏՐԻԼ.— Տէր Աստուած, ես ի՞նչ անեմ:

ՍԱՆԹԻ.— Մենք սպասում ենք:

ԲԻԼ.— Տրիլբի, այստե՛ղ, Սանթիի ներկայութեամբ, այս Ծննդեան գիշերը, ես խեղճում եմ որ իմ կինը լինէք...: Եթէ մերժէք, ես վաղը իսկ կը թողնեմ Փարիզը, և երբէք չեմ վերադառնար...: Դուք, համաձայն էք:

ՏՐԻԼ.— (Լալոյ) Օ՛, Աստուած իմ, ների՛ր ինձ...: Այո՛:

ԲԻԼ.— (Բռնելով նրա ձեռքը) Տրիլբի...:

ՏՐԻԼ.— Բայց, մի պայմանով, եթէ ձեր ծնողքը համաձայնի...:

ԲԻԼ.— Բրավօ՛, ընդունում եմ, Տրիլբի՛, իմ հոգեակս, իմ թանկագին հարսնացուս (նախորում ե՛)

ՍԱՆԹԻ.— Օ՛, սատանան տանի, ի՞նչպէս թէ քոնը:

ԲԻԼ.— Իմը, իմը, ահա քեզ, զիջմանդ վարձքը (Տալիս է իր ձեռքը):

ՍԱՆԹԻ.— Դէ՛, եթէ այդպէս է, ընդունում եմ...: Շամբանեա՛..., շամբանեա բերէ՛ք...:

ՏԱՖԻ.— (Մտնելով քոյրիկն հետ) Շամբանեա՛, ուրեմն խաւարումը պէտք է վերջացնել:

ՄԻՄԻՇ.— Եւ ո՛չ մի խաւարում չկար:

ԲԻԼ.— Պարոնա՛յք, շնորհաւորեցէ՛ք...: Հարսանիք ունենք:

ՋՈՒՋՈՒ.— Ո՞րտեղ է հարսանիքը:

ԲԻԼ.— Ահա՛, իմ հայրենակիցս, միտ Տրիլբի Օֆէրալ, որ երկու շաբաթից յետոյ կը դառնայ Լէյտի Բէգոթ:

ՍՎԷՆ.— Ի՞նչ ասացիք:

ՏԱՖԻ.— Նրան, ո՞վ որ կասկածում է, հրաւիրում եմ մի փոքր պոքորի: Ո՞վ է կասկածում:

ՍՎԷՆ.— (Բարկոսքեանք) Ե՛ս....

ՏԱՖԻ.— Դո՞ւ (յարձակում է նրա վրայ):

ՍՎԷՆ.— Այո՛... ես, Սվէնգալիս: Բիլլին խեղադարձել է, իսկ մատմուռադէլ Տրիլբին, մի քիչ շտապել է:

ԲԻԼ.— Լռի՛ր, Սվէնգալիս...:

ՍՎԷՆ.— Ներեցէ՛ք, խոզադէմ բրիտանացի, դուք կանգնած էք պուլտոքի ետեւ, որը սպառնում է ինձ, իր քուռնցքով: (Տափին ուզում է յարձակուել Սվիգալիի վրայ):

ԲԻԼ.— (Պակասում է) Տափի՛, չը շարժուես...:

ՍՎԷՆ.— Հիմնի՛ր..., ես պատրաստ եմ շնորհաւորել մատմուռադէլ Տրիլբին, երջանիկ ամուսնութեամբ, մի փոքրիկ կատակ: Դուք թոյլ կը տա՞ք:

ԲԻԼ.— Առա՛...:

ՍՎԷՆ.— Խնդրում եմ բոլորիդ հեռանալ, ես կամենում եմ ասել մի միայն մատմուռադէլ Տրիլբին, ապագայ Լէյտի Բէգոթին:

ԲԻԼ.— Այդ աւելորդ է:

ՍՎԷՆ.— Մատմուռադէլ Տրիլբի, այլեւս ձեզ չեմ անհանգրստացնի, ձեր հարսանեաց առթիւ, այս իմ վերջին կատակն է:

ՏՐԻԼ.— Թո՛ղ ասի:

ԲՈԼՈՐԸ.— (Հեռանում եւ քեւի խորհր):

ՏՐԻԼ.— Սվէնգալիս..., դուք ուզում էք վրէժ առնել..., վրէժ առէք ինձանից, մի միայն ինձանից... նա մեղաւոր չէ: Ե՞ս, միեւնոյն է, ձեզ հետ չեմ ամուսնանա..., այդպէս մի նայէք ինձ, ես սարսափում եմ:

ՍՎԷՆ.— Նայեցէ՛ք, այնտեղ..., պատուհանից..., դուք տեսնում էք այնտեղ, հեռուն, փոքրիկ շինութիւն, լուսաւորուած լուսնի լուսով. դա մօրկն է, ուր տարւում են ինքնասպանների դիակները: Մի գեղեցիկ, լուսնեակ գիշեր,

ձեր մարմինը ես կը տանեն այնտեղ. դուք պառկած կը լինէք այնտեղ, երկաթէ Կախակների վրայ, ձեր մարմինը կիսով չափ ծածկուած կը լինի կաշուէ փոքրիկ գոգնացով, իսկ ձեր գլխի վրայից գիշեր ցերեկ կը հոսի սառ ջուրը, որ կը թափուի ձեր ձիւնանման մարմնի և գոքերի վրայ, մինչեւ որ նրանք կը կանաչեն: Ժողովուրդը մեծ պատուհանից կը նայի ձեզ վրայ, և կ'ասէ. «Բայց ի՞նչ գեղեցիկ է եղել նա...: Նայեցէ՛ք նրան, նա կարող էր իր սեփական կառքը ունենալ»: Եւ հէնց այդ միջոցին, կը մօտենայ մի Եառք, որի մէջ նստած կը լինի մի մարդ, փաթաթուած թանկագին մուշտակի մէջ, ձեռքին անագին սիկար: Այդ մարդը կը լինի Սվէնգալին: Նա դուրս կը գայ սեփական կառքից, ձեղքելով ամբոխը, կը մօտենայ պատուհանին, և կ'ասէ. «Հիմնի՛ր, սա ինքը, Տրիլբին է, որ ցանկացաւ մի բրիտանացու կինը դառնալ, երբ ե՛ս, Սվէնգալի՛ս, առաջարկուեց թիւն արի իմը լինելու: Ափեո՛ս, որ նա այժմ չի կարող տեսնել, իր անշարժ, սառած աչքերով: Միտը կը թափուի ձեր հրաշալի ոսկորներից և ձեր փայլուն կմախքը, կը դռնեն ապակեայ պահարանի մէջ, բժշկական միւլգեում: Իսկ Սվէնգալի՛ն, կը գայ թանկագին վերարկուով, կուրծքը և մասները լի ադամանդներով, նա կը նայի ձեր փոսացած աչքերին, ձեր դատարկ գանկին, ձեր կուրծքին, որի մէջ մի ժամանակ բաբախում էր ձեր մաքուր սիրտը: Յետոյ ուշադրութեամբ կը քննէ ձեր կմախքած ոտները, և նորից կ'ասէ. «Ա՛խ, ինչո՞ւ այս անմիտը ինքը փչրեց իւր մատաղ կեանքը, երբ ե՛ս, Սվէնգալի՛ս, առաջարկեցի նրան մշտական հարստութիւն՝ դափնիներով ծածկուած, նա միայն հի-

մա է բացել իր գեղեցիկ առամները որ բացականչէ. «Սվէն-
գալի՛, փրկի՛ր, ազատի՛ր ինձ»։ Բայց արդէն ուշ էր և նրա
ժպիտը սառեց ընդ միշտ։» Իմ հասցէն է՝ Տիր-Լիարդ փողոց,
համար 12։ Ես վերջացրի։

ՏՐԻԼ.— (Յոգնած ընկնում է արտոյ վրայ)։

ԲԻԼ.— (Մօտ վազելով) Տրիլբի՛։

ՏԱՖԻ.— Էլի ի՞նչ գուժկան կարգացիր նրան։

ՍՎԷՆ.— Բառեր հարսանեաց հանդէսի առթիւ, իսկ հի-
մա, ես պատրաստ եմ միանալ ձեր ուղախուժեան։ Ժէկկօ՛
այժմ նստադէնք ի պատիւ նորահարսին, մատմուղէլ Տրիլ-
բիի համար։ (Նստում է դաշնամուրի ստալ)։

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

Գ. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

(Բեւը ներկայացնում է միեւնոյն տեսարանը։ Տափի և Սան-
թի նկարում են։ Տրիլբին նստած զանգրի վրայ, գուշպաներ է
կարկտում։ Քիչ յետոյ, մտնում է Սվեկգալին)։

ՏԵՍԻԼ Ա.

ՍՎԷՆ.— Կարելի՞ է մտնել այս որջը։

ՏԱՖԻ.— Ա՛... Սվէնգալին... վերջապէ՛ս։

ՍԱՆԹԻ.— Այս ո՞ւր էիր կորել այսքան ժամանակ։

ՍՎԷՆ.— Հիմնե՛ր, բոլորը անցողական է, բացի իսկա-
կան տաղանդից, որ անմահ է... Պօն ժուր, մատմուղէլ
Տրիլբի...։ Դօննէր-վիդէր, ինչպի՞սի գուլպաներ են..., սխալ
նմանում են գետնախնձորի տոպրակներին։

ՏՐԻԼ.— Դա՛ Տաֆիին է։

ՍՎԷՆ.— Երջանիկ մարդ, Լէյաի Բէզաթը կարկըտում է
կեղտոտ ներկարարի գուլպաներ, իսկ դուք աւելի նիհարել
էք. հա՛... հա՛... հիանալի է... մենք արդէն հեռու չենք
մօրկից։

ՏՐԻԼ.— (Վշտալի) Դուք էլի՞ եկաք ինձ տանջելու։

ՍՎԷՆ.— Կօսեմ հիմնե՛ր, դուք կարդացե՛լ էք Ֆիկա-
րօն, այնտեղ յօդուած կայ իմ քօնցէրդի մասին։ Երէկ, ես
հրաւէր ստացայ Գերմանիայից, ես և Ժէկկօ՛ն...։ Մեզ ա-
ռաջարկում են 2000 ֆրանք։ Դօննէր վիդէր... մի տարուց
յետոյ, մեզ կ'առաջարկեն 200000։

ՏԱՅԻ.— Ա՛, ուրեմն դու եկել ես պարծենալու:

ՍԱՆԹԻ.— Չը համբերեցի՛ր:

ՍՎԷՆ.— Ո՛չ, ո՛չ, Սվէնգալին երբեք չի պարծենում... պարծենում են միայն անընդունակ, ստախոս մարդիկ: Օ՛, եթէ մեզ հետ միանար մի անձնաւորութիւն եւս..., մենք կ'ստանայինք միլիոններ: Է՛հ... Ի՛նչ արած, հաշտուենք 200,000ով:

ՏԱՅԻ.— Բաւական է ստեղծ...: Աւելի լաւ է նստիլ և նուազիլ մեզ համար Շօքէնից:

ՍՎԷՆ.— (Նստում և դաշնամուրի մօտ) Ես ձեզ կը նուազեմ ձեր: (Նուազում և) Մի տարուց յետոյ, ինձ կը հրաւիրեն պալատներում և կը նստեմ շքեղ աթոռների վրայ: Հաջորդաբար գեղեցիկ անգլուհիք նստած կը լինեն իմ շուրջը, ցած աթոռների վրայ, և կը հիւրասիրեն Սվէնգալին թէ թէյով, թէ գաղթեւանիներով և թէ խորոված շագանակներով, և կ'աշխատեն պատուել նրան, օրպէսզի նա մի անգամ ևս նուագէ նրանց համար 10,000 ֆրանքով՝ Շօքէնից: Բայց Սվէնգալին ուշադրութիւն չի դարձնի նրանց վրայ, այլ նա խորասուզուած կը լինի մօրկի և միւզէի յիշողութիւնների մէջ, ուր դրուած կը լինի Լէյտի Բէդօթի դեղնած կմախքը:

ՏԱՅԻ.— Դու ուզում ես, որ ես քեզ կմախք դարձնեմ: Եթէ գրա համար ես եկել այստեղ, խորհուրդ եմ տալիս վաղօրօք հեռանալ:

ՍՎԷՆ.— (Նուազը դադարեցնելով) Օ՛, իմ սիրելի աղջ, հրաշալի ժողովուրդ, որը գիտէ պատասխանել միայն պոքսով: Սատանան ձեզ հետ...: Ես զուր տեղը չեմ եկել, որովհետեւ Բիլլին տեսայ փողոցում. նա մտաւ նստար Բամօի մօտ: Ա՛հ, բայց ես վաղը գնում եմ Փարիզից: Ես գնում եմ Վիեննա, մօրաքրոջս մօտ:

ՏՐԻԼ.— (Վեր կենալով) Տաֆի՛, ես կ'իջնեմ ներքեւ, արիւնքի վիշապի մօտ: Երբ Բիլլին վերադառնայ, դուք ինձ կը կանչէք:

ՍՎԷՆ.— Օ՛, մատմուշակէլ Տրիլի, ինչո՞ւ էք անհանգըստանում: Ես կը հեռանամ, ես եկայ մի բոլորով միայն, հրճուելու ձեր երջանկութեամբ...: Բայց ափսո՛ս, որ մի ուրիշ բան եմ տեսնում: Ես նկատում եմ ձեր դէմքի վրայ, մտածմունքի, վշտի, և միջեւ անգամ սարսափի հետքեր: Մնացէ՛ք, օրիորդ Տրիլի՛, մնացէ՛ք, ինձ այլեւս ոչինչ հարկաւոր չէ, ես հեռանում եմ:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ, ինչո՞ւ: Դուք, երեւի կամենում էք մեկ ներուց առաջ խօսել Տաֆիի և Սանթիի հետ...: Ես չեմ կամենում խանգարել ձեզ: Մնաք բարեա՛ւ, Սվէնգալի: (Գնում և):

ՍՎԷՆ.— Յտեսութիւն, մատմուշակէլ Տրիլի՛: (Տրիլիին հետադարձ յղած): Հա՛... հա՛... հա՛..., իսկ ո՛ւր է երջանկութիւնը, Տաֆի՛, ո՛ւր է երջանկութիւնը:

ՏԱՅԻ.— Հեռացի՛ր:

ՍՎԷՆ.— Սանթի՛, երջանկութիւնը ո՛ւր է, ես չեմ սեռնում նրան: Նա գուցէ, է ինչպէս մահը և նիհար...: Ա՛, մի գուցէ նա առաւօտեան սուրճի փոխարէն քացախ է խրամել, կամ գուցէ Բիլլին, արդէն սկսել է նրան կշտամբել ինչ մեղքերի համար, ա՛...:

ՍԱՆԹԻ.— Այդ ի՞նչ անիծեալ սովորութիւն է, դու միշտ քիթդ խոթում ես այնտեղ, ուր որ քեզ չեն հարցնում: Գիտե՞մ, դու բաւականին զգուշի արարած եմ:

ՍՎԷՆ.— Մեքսի՛, մօկ ակփան, դու խուճափում ես պատասխանից:

ՏԱՅԻ.— Ընդհակառակը:

ՍԱՆԹԻ.— Բիլլին անսահման երջանիկ է:

ՍՎԷՆ.— Իսկ Տրիլին:

ՍԱՆԹԻ.— Մի քիչ տկար է, ուրիշ ոչինչ:

ՍՎԷՆ.— Ստու՛մ էք:

ՏԱՅԻ.— Կը կորչե՞ս այստեղից, երկար պալիսն, իմ համբերութիւնս սկսո՞ւմ է հատնել:

ՍՎԷՆ. — Ես կը կորչեմ, բայց ասէք իբրեւ ազնիւ մար-
դիկ, դուք հաւատած էք որ այդ պահադրութիւնը կը
կայանայ:

ՍԱՆԹԻ. — Թո՛ղ ինձ կախեն, եթէ ես այս մազմազոտ
առտանային դուրս չի չպրտեմ:

ՏԱՅԻ. — Բարեկա՛մա, ես սպասում եմ Բիլլիին, նա ա-
ւելի իրաւունք ունի այդ բանը անելու:

ՍՎԷՆ. — Հա՛... հա՛... հա՛..., վախեցա՛յ ձեր Բիլլիից,
(մտնելով եւ արտահանելով) Թո՛ղ դայ, ես կը թքնեմ նրա ե-
րեսին: (Կը նայի արտահանելով) Ա՛, սկսուեց, փոթորիկը ըս-
կըսեց, բրաւօ՛, բրաւօ՛:

ՏԱՅԻ. — Ի՞նչն է սկսուում:

ՍՎԷՆ. — Մուտքի մօտ կանգնեց մի շքեղ կառք, նրա
մէջից դուրս եկան երկու ջէնզըլմէն եւ ուղեւորուեցին այս-
տեղ: Օ՛, հիանալի զոյգ է: Դօննէր-վիդեր, զբաւ կը գամ որ
այդ կի՛նը Լէյտի Բէգոթն է: Ես կը նուազեմ Ներսնի մուտ-
քը: (Տափի եւ Սանթի բռնում եւ Սվեկզալի վզից, եւ նե-
տում եւ խորը):

ՏԵՍԻԼ Բ. — ՆՈՅՆՔ ԵՒ ՎԻՆՍԻ

ՎԻՆՍԻ. — (Միջին դռնից) Պարոն Տաֆի, Տիկին Բէգոթը
հարցնում է պարոն Բիլլիին: Ես ասացի, որ նա տանը չէ եւ
Տիկինը ցանկացաւ ձեզ տեսնել:

ՏԱՅԻ. — (Բռնելով Վինսիի մետքը) Բարեկամա, կառք
նստի՛ր եւ գնա Բիլլիի ետեւից: Սվէնգալի, ասա՛, ո՞ր նստարին
մօտ գնաց նա:

ՍՎԷՆ. — Չեմ յիշում:

ՏԱՅԻ. — (Բռնելով Սվեկզալի կոկորդից) Ասա՛...:

ՍՎԷՆ. — Իտալացուց փողոց, հօտար Բամօ:

ՏԱՅԻ. — (Վինսիին) Վազի՛ր: (Գնում է):

ՍԱՆԹԻ. — Սատանան տանի, մի աղէտ է պատահելու:
Տաֆի՛, ես կը գնամ:

ՏԱՅԻ. — Ո՞ւր:

ՍԱՆԹԻ. — Փողոց, ես վախենում եմ:

ՏԱՅԻ. — Մնա՛:

ՍԱՆԹԻ. — Բայց...:

ՏԵՍԻԼ Գ.

ՆՈՅՆՔ ԵՒ ԼԷՅՏԻ ԲԷԳՈԹ ԵՒ ԹՈՄԱՍ ԲԷԳՈԹ

ՍՎԷՆ. — (Նրանց տեսնելով բազմում եւ վարացոյրի ետեւ):

Լ. ԲԷԳՈԹ. — (Մտնելով) Մաթըր Տաֆի Ուի՛ն:

ՏԱՅԻ. — Ձեր խոնարհ ծառան: (ներկայացնելով Սանթին)
Լորտ Սանթի Կոպէն:

ՍԱՆԹԻ. — (Գլուխը սարկելով) Շատ ուրախ եմ, շատ ուրախ:

Լ. ԲԷԳՈԹ. — (Ներկայացնելով մաքուր Բեգոթը) Թո՛մաս Բէ-
գոթ: Մաթըր Բիլլիի հօրեղբայրը:

ՏԱՅԻ. — (Առաջարկելով նստել) Խնդրեմ, Բիլլին տանը
չէ, ես մարդ ուղարկեցի նրա հետեւից, նա խոսոյն կը գայ:
(Սանթին ուզում է գնալ, բայց Տաֆին բռնակցի է ցոյց տալիս):

Լ. ԲԷԳՈԹ. — (Նստելով) Ես շատ ուրախ եմ մաթըր Ուին,
որ առիթ է ներկայանում ինձ, նախ քան Բիլլին տեսնելու,
խօսել նրա ամենամտերիմ բարեկամներին հետ: Բիլլին յա-
ճախ այնքան հրճուանքով է գրել, ձեր եւ մաթըր Սան-
թիի մասին, որ ես չեմ կասկածի՛ր ձեր անկեղծութեան՝ դէ-
պի նա, եւ յուսով եմ որ իմ որդու բարեկամները, ոչինչ
չեն ծածկի ինձանից...:

ՏԱՅԻ. — (Խոնարհեցնում է զոգուիւր յարգանքով):

ՍԱՆԹԻ. — (Աշխատելով ազատ արտաբերել իրան) Օ՛, Ի՞նչ էք
ասում միտի Բէգոթ, ի՞նչ վերաբերում է ինձ...: (Տաֆիին)
Տաֆի՛, ես գնամ, Բիլլին շտապեցնեմ:

ՏԱՅԻ.— Մնա՛...:

ՍԱՆԹԻ.— Հը՛մ, հը՛մ...: (Մտաւ ե խորհաւ):

Լ. ԲէԳՈԹ.— Մտժըր Տաֆի, մենք սարսափելի դրու-
թեան մէջ ենք: Ես ստացել եմ երկունամակ, մէկը Բիլլիից,
ուր նա գրում է որ Ծննդեան գիշերը առաջարկութիւն է
արել մի գեղեցիկ, համեստ օրերի, իսկ միւս նամակը ա-
նըստորագիր է, բայց այդ նամակում այնպիսի բաներ կան,
և դուք ինձ կը բացատրէք, թէ որքան ճիշդ են այդ նա-
մակները:

ՏԱՅԻ.— Բարի եղէք, և յայտնեցէ՛ք ինձ նրանց բովան-
դակութիւնը:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Ըստ երկրորդ նամակի, միս Տրիլբի Օ-
ֆէրալը պատկանում է բոլորովին ուրիշ շրջանի: Դուք
ճանաչում էք այդ աղջկան:

ՏԱՅԻ.— Ի հարկէ, ես նրան շատ լաւ եմ ճանաչում:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Նա անգլուհի՞ է:

ՏԱՅԻ.— Այո՛, որքան ինձ յայտնի է, նա անգլիականա-
տակ է:

Թ. ԲէԳՈԹ.— Բողոքական է, թէ կաթոլիկ:

ՏԱՅԻ.— Հը՛մ..., ճիշդը..., ես այդ մասին ոչինչ չը գի-
տեմ:

Թ. ԲէԳ.— (Նեղացած) Ինչպէ՛ս, դուք ասում էք լաւ եմ
ճանաչում նրան, բայց մինչեւ անգամ այդ էլ չգիտէք:

ՏԱՅԻ.— (Լատում լուռ ե):

Լ. ԲէԳՈԹ.— Նա լէյդի՞ է, մտքըր Ուին:

ՏԱՅԻ.— Ինչպէ՛ս ասեմ...: Այդ կախումած է նրանից,
թէ դուք ինչպէս էք ընդունում այդ խօսքը..., գիտէ՞ք
կարծիքները զանազան են լինում...: (Նկատելով որ Սանթին
չկայ) Փախա՛ւ, անիւաւը:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Բայց...:

ՏԱՅԻ.— Նրա հայրը, ջէնթըւէն է եղել:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Իսկ, նրա մայրը:

ՏԱՅԻ.— Ես մօրը մասին ոչինչ գիտեմ:

Թ. ԲէԳՈԹ.— Իսկ ինքը, միս Տրիլբին ի՞նչ է, դաստիա-
րակուհի՞ է, կամ սրա նման մի անձնաւորութիւն:

ՏԱՅԻ.— Ո՛չ, բոլորովին դրա նմանը չէ: (Նայելով ջորս
կողմը): Ա՛խ, դու չուղղանտական սրիկայ:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Նշանակում է, նա իր սեփական միջոց-
ներըր ունի:

ՏԱՅԻ.— Ներեցէ՛ք, Լէյդի, ես այս զգեստով... իսկոյն
կը դա՛յ Բիլլին... ես հագուստներս փոխեմ:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Ա՛խ, ոչինչ, ես հասկանում եմ, դուք
աշխատում էիք: Բայց, ասացէ՛ք, ո՞վ է նա վերջապէս:
Յոյս ունիմ որ այդ աղջիկը արժանի է յարգանաց:

ՏԱՅԻ.— Այժմ նա լուացարարուհի է, նա տանգէններ
լուացող է...: Այս արհեստը բաւականին յարգուած է այս-
տեղ:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Ի՞նչ, նա լուացարարուհի է՞:

ՏԱՅԻ.— Այո՛, նա լուացարարուհի է, բայց եթէ դուք
նրան տեսնէք, չէք ասեր որ նա լուացարարուհի է:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Միթէ նա այնքոն գեղեցիկ է:

ՏԱՅԻ.— Այո՛, նա գեղեցիկ է: Դրանում կասկածելը ա-
ւելորդ է:

Թ. ԲէԳՈԹ.— Բայց, թոյլ տուէ՛ք հարցնել, այդ աղջիկը
անբի՛ծ է:

Լ. ԲէԳՈԹ.— Ինչպէ՛ս, դուք դժուարանում էք պա-
տասխանել, մտքըր Տաֆի:

ՏԱՅԻ.— (Սրբելով անխափեմ ֆրէիկը) Օ՛, միտիս Բէգոթ...
դուք ինձ անել դուրսեան մէջ էք դնում: Ես, սիրում եմ
ձեր որդուն, բայց միեւնոյն ժամանակ, թէ ես և թէ Սան-
թին համարանքով ենք նայած դէպի Տրիլբի Օֆէրալը:
Թէեւ, ի՞նչ կարիք կայ ծածկելու հասարակական կարծիքը
նրա մասին..., նա առաջ մօտէլ է եղել...:

Լ. Բէգոնթ.— Մօտէ՛լ, բայց ինչպիսի՞նք..., մօտէ՛ները
զանազան են լինում:

ՏԱՅԻ.— Այո՛, մօտէ՛լ, բառին բուն նշանակութեամբ:

Լ. Բէգոնթ.— Մարմնի՞ համար:

ՏԱՅԻ.— Այո՛:

Լ. Բէգոնթ.— Կը նշանակէ ճիշդ են բոլորը: Այդ սարսա-
փելի է, սարսափելի է: (Յուզում է):

Թ. Բէգոնթ.— Հանդարտեցէ՛ք միտիս Բէգոնթ, այդ բո-
լորը դեռ կարելի է ուղղել:

Լ. Բէգոնթ.— Մօթըր Ուին, եթէ դուք իմանայիք թէ
ի՞նչ է ինչ համար իմ որդին: Նախ քան այս ապականուած
քաղաքը դալր, նա իր ամբողջ կեանքը մեզ հետ է անցրել:
Ես վստահ էի որ այլեւս ո՛չ ոք նրան չի կարող չեղել ճա-
նապարհից: Ահա՛, թէ ես ինչո՞ւ համաձայնեցի որ նա գայ
այտեղ...: Օ՛... ես անխելքս, անխելքս:

Թ. Բէգոնթ.— Սիրելի՛ս, հանգստացիր:

Լ. Բէգոնթ.— Մօթըր Ուին, ազա՛նում եմ, օգնեցէ՛ք մեզ
որ մի կերպ ազատենք իմ Բիլլին:

ՏԱՅԻ.— Օրիորդ Տրիլլին ընդունել է Բիլլիի առաջար-
կութիւնը այն պայմանով միայն, որ երբ դուք համաձայ-
նուէք:

Լ. Բէգոնթ.— Այո՞...:

ՏԱՅԻ.— Ես ձեզ խորհուրդ կը տամ, խօսի՛ր իրան՝
օրիորդ Տրիլլիին հետ, և ես վստահ եմ որ նա հրաշալի աղ-
պաւորութիւն կ'անէ ձեր վրայ:

Թ. Բէգոնթ.— Նա գեղիցի՛կ է, ուրիշ ոչի՞նչ:

ՏԱՅԻ.— Նա մաքուր սիրտ ունի, միտիս Բէգոնթ, և ես
ափսոսում եմ նրան:

Լ. Բէգոնթ.— Որ նա ամուսնանում է իմ որդու հետ:

ՏԱՅԻ.— Օ՛, ափսոսում եմ, որ նա չի ամուսնանալ:
Ես վստահ եմ...:

ՏԵՍԻԼ Դ.

ՆՈՅՆԲ ԵՒ ՏՐԻԼԲԻ (Բանխում և դուռը)

ՏԱՅԻ.— Ո՞վ է այդեղ:

ՏՐԻԼ.— (Կանացի դուռը բանալով) Սվէնգալին գնաց:

Լ. Բէգոնթ.— Դուք մի Տրիլլի Օֆէրա՞ն էք:

ՏՐԻԼ.— (Շփոթած ժպետով) Այո՛, այո՛, ես Տրիլլի Օֆէ-
րա՛ն եմ...: Իսկ դուք, միտիս Բէգոնթն էք... այնպէս չէ՞:

Լ. Բէգոնթ.— Այո՛, ճիշդ է... դուք շատ գեղեցիկ էք:

ՏՐԻԼ.— Ես մի անգամից ձեզ ճանաչեցի... դուք այն-
պէս նման էք Բիլլին:

Լ. Բէգոնթ.— Բայց...:

ՏԱՅԻ.— Տրիլլի՛...:

ՏՐԻԼ.— Օ՛, դուք իսկական ջենթլմեն էք: (Անցնելով
դուռի):

Լ. Բէգոնթ.— Դուք մօտէ՛լ էք եղել:

ՏՐԻԼ.— Այո՛:

Լ. Բէգոնթ.— Այժմ, լուսացարարո՞ւնի էք:

ՏՐԻԼ.— Ես լուսանում եմ տանգէլ և պադիդ:

Լ. Բէգոնթ.— Եւ դուք ցանկանում էք իմ որդու կինը
դառնա՞լ:

ՏՐԻԼ.— (Շփոթում) Ես այդ չէի ուզում:

Լ. Բէգոնթ.— Ինչպէ՞ս:

ՏՐԻԼ.— (Ետու նայում է) Ես գիտեմ, որ նրան յամար
դոյզ չեմ, ես մերժեցի, բայց չա երգուեց, որ կը հեռանայ
ընդ միշտ փախկոց, եթէ չը համաձայնեմ, և ես քաջու-
թիւն չունեցայ ընդդիմանալու:

Լ. Բէգոնթ.— Միթէ՛ դուք այդքան շատ էք սիրում
նրան:

ՏՐԻԼ.— (Զարեացած) Սիրում էի ես նրան, իսկ դո՞ւք:

Լ. Բէյ-Ռոթ.— Ես նրա մայրն եմ, դուք ինքներդ խոստովանեցաք որ յարմար զոյգ չէք իմ որդու համար, և եթէ... դուք սիրում էք նրան, ապա ինչպէս էք թոյլ տալիս ձեզ խայտառակել նրան, անջատել իւր ընտանիքից, իր քարեկամներէրից:

ՏՐԻԼ.— (Սարսափած՝ Տափիկն) Միթէ այնպէ՞ս է:

ՏԱՖԻ.— Գործը ուրիշ ընթացք է ընդունում, իսկ ես իրաւունք չունեմ, որովհետեւ այս տեսակ ընտանեկան գործերում օտար մարդ չպիտի խառնուի. բայց, ինձ ներեցէ՛ք, քանի որ դուք ինքներդ դիմեցիք ինձ: Դուք անարգում էք խեղճ աղջկան՝ միայն նրա համար, որ մինչեւ այժմ նրան զրպարտող մարդիկ սրիկաներ էին: Ներեցէ՛ք խիստ ուժիս համար, բայց միթէ դուք համոզուեցա՞ք, որ այս աղջիկը արժանի չէ ձեր որդուն: Ահա՛, նա ձեր առաջ է, նա յիցէք նրա աչքերին, միթէ նրանք կարո՞ղ են խաբել: Զըննեցէ՛ք նրա հոգին, նա բացուած է վարդի նման, արդեօք մի որ եւ իցէ բիծ կը գտնէ՞ք դուք այնտեղ:

ՏՐԻԼ.— Տափի, չի հարկաւոր:

ՏԱՖԻ.— Միտիս Բէյ-Ռոթ, ես Տափի Ուրին, Լորտ Ուրին որդին, ես ձեզ ասում եմ, եթէ Տրիլքի Օֆէրալը ձեր որդու հարսնացուն չլիներ, ես գոհութիւն կը մատուցանէի Աստծուն, եթէ միս Տրիլքին արժանացնէր ինձ այդ պատուին, համաձայնուէր դառնալ իմ կինը...: Ահա՛ բոլորը, ինչ որ ես կարող էի ասել:

Լ. Բէյ-Ռոթ.— Օ՛, մօթեր Ուրին:

Թ. Բէյ-Ռոթ.— (Հեզկունքով) Ինչ կայ որ, այժմ երբ մեր գործը վերջացած է, այլեւս արգելք չը կայ, եւ ես չեմ կասկածում միս Տրիլքիին համաձայնութեանը վրայ:

ՏԱՖԻ.— Դուք չառ բարի էք, մօթեր Բէյ-Ռոթ, չափազանց բարի էք: Ուրին, թոյլ տուէք ասել, որ ես այնպէս տաղանդաւոր չեմ, ինչպէս ձեր եղբորորդին, ես կարող եմ անհրկիւզ անել այդ քայլը, այդ ո՛չ ոքի գործը չէ:

Եւ կրկնում եմ, եթէ Տրիլքին զգար դէպի ինձ գոնէ մի հարկերորդ մասը այն սիրոյն, որ նա զգում է դէպի ձեր եղբորորդին, այն ժամանակ, ես ուրախութեամբ կը միացնէի իմ կեանքս նրա հետ յաւիտեան...: Հաղարից միայն մէկը կարող է լինել Տրիլքիին նման: Հասկանո՞ւմ էք դուք:

Թ. Բէյ-Ռոթ.— Ինչպէս չէ, չեմ հակառակի. հասարակութիւնը այլ կերպ է նայում, իսկ մենք հասարակութեան հետ ենք ապրում:

ՏՐԻԼ.— (Վեր կենալով բազկաթոռից) Տափի՛, բաւական է, չնորհակալ եմ: (Համբուրում է նրա ձեռքը):

ՏԱՖԻ.— Տրիլքի՛...:

ՏՐԻԼ.— Ամէն ինչ ասուած է, Միտիս Բէյ-Ռոթ, հանդարտեցէ՛ք, ես նոյնպէս ջենդրմէնի աղջիկ եմ, ճիշդ է, իմ հայրս մեռաւ չքաւորութեան մէջ, որովհետեւ ինքնասիրութիւնը թոյլ չտուաւ ողորմութիւն խնդրելու...: Ես նոյնպէս անգլուհի եմ, միտիս Բէյ-Ռոթ և այն էլ բարձր չըջանից...: Բայց կարիք չկայ դրանով պարծենալու: Ինձ կարելի է վիրաւորել, չնորհիւ իմ անցեալին, ես արժանի եմ ձեր վիրաւորանքներուն: Ես ուզում էի ինձ համար նոր կեանք օտեղծել, ես ուզում էի նուիրուիլ Բիլլին: Բայց պէտք է հաշտուել, պէտք է մի կերպ քարշ տալ այս կեանքը, չէ որ նա կարճատեւ է: (Զայգելով աւսաստիք, դիմում է դէպի նրա):

Լ. Բէյ-Ռոթ.— Սպասեցէ՛ք, սիրելի օլիորդ... ես ուզում եմ ձեզ բացատրել...:

ՏՐԻԼ.— Հարկաւոր չէ, արդէն ամէն ինչ ասուած է, ես ինքս էլ հասկանում եմ, որ դրանից լաւ բան չի դուրս գալ...: Ես չափազանց տանջում եմ, բայց աւելի կը տանջուէի, երբ զգայի որ նրան դժբախտացրել եմ իր կինը լինելով: Այո՛, ես երբէ՛ք չեմ կարող լէյտի դառնալ, ես ամենքի համար մօտէլ եմ և լուացարարուհի...: Մնաք բարով, միտիս Բէյ-Ռոթ, ես չեմ ամուսնանալ ձեր որդուն հետ, կարող էք վստահ լինել, նա ինձ այլեւս չի տեսնի: Ես նրան

մի քանի խօսք կը դրեմ... չէ՞ որ նա իսկոյն և եթ կը դայ-
Դեռ ժամանակ կայ, մնաք բարեաւ, միսիս Բէգոթ, նա լաց
կը լինի, դուք նրան կը մխիթարէք: Տափի՛, չէ՞ որ դուք
նրան չէք թողնի: Աստուած իմ, Տէր Աստուած, որքան
սարսափի՛ ի է այս բոլորը, ասացէք նրան, Տափի, որ ես
նրան չէի սիրում, որ ես ուզում էի միայն լէյտի դառնալ...
օգնեցէ՛ք նրան, որ ինձ մոռանայ, իսկ ե՛ս...: Մնա՛ք
բարեաւ...: (Վազում է աջ կողմը):

Լ. ԲէԳ. — (Չգացում) Խեղճ աղջիկ... նա իրաւի
սիրում է սրբուս:

Թ. ԲէԳ. — Բայց... համոզուած եմ որ դուք չէք
համաձայնի այդ ամուսնութեան:

Լ. ԲէԳ. — Ա՛հ, ի հարկէ... բայց չէ որ հարկաւոր է
նրան մի կերպ մխիթարել:

Թ. ԲէԳ. — (Տափի կողմը հեզկօրէն) Մխիթարու-
թիւն կը գտնուի:

Լ. ԲէԳ. — Այո՛, եթէ յանկարծ նա արտոսայ... հան-
դիպէ Բիլլին... Բիլլին կարող է շուտով գալ, իսկ նա
դեռ այստեղ է:

Թ. ԲէԳ. — Մի գումար առաջարկենք նրան:

Լ. ԲէԳ. — Դուք կարծո՞ւմ էք որ նա կ'ընդունէ: Ես
պարտաւոր եմ տալ ինչքան որ ուզում է: (Հանում է ֆաւսլը):

Թ. ԲէԳ. — Այստեղ որքա՞ն կայ:

Լ. ԲէԳ. — Չորս հարիւր ֆունտ սղերլինգ:

Թ. ԲէԳ. — Կէսն էլ բաւական է...: Մտքը Տափի,
դուք շտապեցէ՛ք միսիս Տրիլլին:

ՏԱՅԻ. — (Չսպերով կասարգիւնը) Յետ դրէ՛ք այդ փողե-
րը և շտապեցէ՛ք ինքնեզդ, հասկացա՛ք, սը՛ր:

Թ. ԲէԳ. — (Յետ ֆաշեղով ձեռքը) Հասկացայ, մտքը
Ուին, շատ լաւ հասկացայ, բայց և այնպէս, Բիլլին շա-
ղկեցիկ չըջանի մէջ է գտնուած, դուք շատ անբախտ մայր
էք, միսիս Բէգոթ:

Լ. ԲէԳ. — Ա՛խ, ես, այնպէ՛ս սիրում եմ նրան:

ՏԱՅԻ. — Այո՛, դուք չափազանց սիրում էք նրան, շնոր-
հաւորում եմ ձեզ և ձեր պատկառելի եղբորը լիակատար
յաջողութիւնը, բայց ի՞նչ վերաբերում է Բիլլին, չը գիտե՛մ,
արդեօք կարելի՞ է նրան էլ շնորհաւորել:

Լ. ԲէԳ. — Մտքը Ուին, դուք պէտք է մտնէք մեր
դրութեան մէջ...: Մտածեցէ՛ք, ի՞նչ հետեւանք կ'ունենար
այդ ամուսնութիւնը...: Ինչպէ՛ս գեղեցիկ է նա, և սրբան
բարեսիրտ: Վարձատրութիւնը նրան չէր կաբող բաւարա-
րութիւն տալ: Դուք ինձ ներո՞ւմ էք, մտքը Տափի:

ՏԱՅԻ. — (Ստուն կերպով) Օ՛, միսիս Բէգոթ, իմ ներման
մասին խօսք անգամ չի կարող լինել:

Լ. ԲէԳ. — (Անհանգիստ) Այո՛, այո՛, բայց ինչո՞ւ նա չէ
հեռանում: Գնա՛նք մտքը Բէգոթ, սպասենք Բիլլին կառ-
քի մէջ և մեզ հետ տանենք: Իսկ, այդ խեղճ աղջկայ նա-
մակը դուք մեզ կ'ուղարկէք այսօր և եթ: Մնաք բարեաւ,
մտքը Ուին, իմ տունս միշտ բաց է ձեզ համար:

Թ. ԲէԳ. — (Վստահեցողով ձեռքը ծալիս և Տափիին) Մնաք
բարեաւ մտքը Ուին:

ՏԱՅԻ. — (Ձեռքը գրգռելով պսակը) Մնաք բարեա՛ւ, սըր...

Թ. ԲէԳ. — Բայց... հըմ... հըմ... (գնում է):

ՏԱՅԻ. — (Միամտանալով յուզում մասն է գալիս, յետոյ
ւնամանց մեջ կանգ է առնում, յետոյ մօտենում է դրան) Տրիլ-
լին, դուք դրո՞ւմ էք... դէ՛, Աստուած ձեզ հետ, գրեցէ՛ք:
(Հեռանում, մի փոքր մնաճում, յետոյ բացախանում է) Սաա-
նան ինձ տանի, եթէ թոյլ տամ որ Բիլլին տանի: Այդ
արդէն չափից դուրս է: (Արագ դուրս է գնում միջին դռնով):

ՏԵՍԻԼ. Ե.

ՍՎԷՆ. — (Դուրս գալով փարագոյրի յետեւից, յուզում մի
ֆանի ֆայլ է անում, յետոյ արագ բազում է շիմայի յետեւ և
մասն պատահական մօտ):

ՏՐԻԼ.— (Տաւսանուէրով դուռն է գալիս նստակիւր ձեռքին, որը
դնում է մի յայտնի տեղ, յետոյ քայլերը արագացնելով մտնում է
պատահականից ձախ, բաց է անում եւ ուզում է այնտեղով դուռն
քոչել):

ՍՎԷՆ.— (Նրա ձեռքից քոչելով) Սպասեցէ՛ք: (Տրիլիին
ուզում է ազատել):

ՏՐԻԼ.— Թողէ՛ք ինձ... , ա՛հ, թողէ՛ք ինձ:

ՍՎԷՆ.— Երբէ՛ք... մեռնի՛ր, վաղ է, օրիորդ Տրիլիի՛,
չափազանց վաղ է:

ՏՐԻԼ.— (Աշխատում է պրծել) Թողէ՛ք, միեւնոյնն է, ես
ինձ կ'սպաննեմ, դէ՛, թողէ՛ք ինձ, օ՛հ... , Աստուած իմ, Աստ-
ուած իմ:

ՍՎԷՆ.— Յիշո՞ւմ էք, ի՞նչ էի ասում ձեզ, մօրկի առ-
թիւ: Ա՛, ի՞նչ է, Սվէնգալին ասո՞ւմ էր: Հիմնե՛ր... ջար-
դեւ, փճացնել ձեր գեղեցիկ մարմինը, եօթերորդ յարկից
ընկնելով, փչրել ձեր հրաշալի գանկը... ողորդ ձեր արեամբ
այդ կեղտոտ փողոցը, որի վրայով անցնում են խողաղէմ
բլդոկները: Վերջապէս, ոչնչացնել այն Աստուածային դուռ-
ծիքը, որը կարող էր հնչեցնել հրեշտակային մեղեդիներ:
Այո՛, փչրել նրան, երբ որ կենդանի է այնպիսի արթիւթ,
Սվէնգալին: Ո՞վ է մեզանից խելագարը... : Դօննետ-վիդեր,
եթէ այդ պատահելու լինէր, ես ինքս կ'ընկնէի այստեղից,
բայց Սվէնգալին դեռ ուզում է ապրել, նա պիտի ապրի,
որովհետեւ նրա հետ կարող է մեռնել րեկ-կանսօն: Տրիլիի՛,
Տրիլիի՛, ուշքի եկէ՛ք, ապագան մերն է:

ՏՐԻԼ.— Ես ոչինչ չեմ ուզում, ես չեմ կարող ապրել,
հասկացէ՛ք, ես չեմ կարող ապրել, ես նրան այնպէս եմ սի-
րում:

ՍՎԷՆ.— Այո՛, դուք նրան սիրում էք, ուրեմն ստի-
պեցէ՛ք բոլոր այդ ոսկեղօծ անասուններին, խոնարհել ձեր ա-
ռաջ, կուզ տալ ձեր ոտքերի փոշին: Մեզանից ամէն մէկը, որը

մեծացել է աղքատութեան մէջ, պիտի մաքառի նրանց հետ,
որոնք իրանց մեղանից բարձր են համարել որովհետեւ մի-
ջոց են ունեցել հագնել թանկագին զգեստներ, երբ մենք
փաթաթուած ենք ցնցոտիների մէջ: Իսկ ինչո՞վ մենք կա-
րող ենք մաքառել. տաղանդո՞վ... : Դրէ՛ք ձեզ ամբոխից
բարձր, դուրս եկէ՛ք բեմ եւ մենք ցոյց կը տանք նրանց թէ
ի՛նչ բան է Բիլ-կանսօն, եւ բոլոր այդ երկարականջ, անըն-
դունակ յիմարները ծունկ կը չոքեն... : Տաղա՛նդը, ամբո-
խի թագաւորն է, որքան նա ուժեղ է, այնքան աւելի է իշ-
խում: Դուք եւ ես, կարող ենք կազմել մի ա՛յնպիսի տա-
ղանդ, որի նմանը երբեք չի եղել... : Դուք միջոց ունիք,
ես ուժ, դուք զործիք էք, ես երաժիշտ: Ես իմ ամբողջ
ուժը կը նուիրեմ ձեր կոկորդին, եւ նա ա՛յնպէս կ'երգի,
ինչպիսին դեռ ոչ ոք չի լսել...

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ, ո՛չ... , ես չեմ կարող ապրել, իմ սիրտս
յափշտակեցին:

ՍՎԷՆ.— Տրիլիի՛, ժամանակը թանկ է, նրանք ամէն մի
րոպէ կարող են դալ... գնա՛նք, գնա՛նք ինձ հետ, ես կը
լինեմ ձեր հաւատարիմ ծառան, ձեր ուսուցիչը, մենք կը
նուաճենք ամբողջ աշխարհը: Երգեւում եմ իմ Աստծով, իսկ
իմ Աստուածը ուժեղ է եւ զարհուրելի, նա չի խնայի՛ր ուր-
տադրութենքին:

ՏՐԻԼ.— Սվէնգալի՛, այդ բոլորը զառանցանք է, երազ է:

ՍՎԷՆ.— Իսկ դուք մտածե՛լ էք ձեր եղբոր, ժամնօի
մասին:

ՏՐԻԼԻԻ.— (Վեր քոչելով) Ժամնօ՛:

ՍՎԷՆ.— Այո՛, ժամնօ, խեղճ երեխան կը մեռնի քաղ-
ցից, կամ կ'ապրի ձեզ սպաննողների հաշիւին... : Մենք կը
տանենք նրան մեզ հետ... ես նրա մասին հոգ կը տանեմ,
ինչպէս հարազատ որդուս վրայ:

ՏՐԻԼ.— Ժամնօ... իմ խեղճ, իմ սիրելի ժամնօ... :
Ա՛խ, վերջացրէք ինձ հետ, ինչպէս կամիք, միայն թէ չի

թողնէք խեղճ ժաննօին և ես, ես... կարողացայ մոռնալ նրան...: Օ'... Աստուած իմ, գնա՛նք այստեղից, գնա՛նք, շուտ տարէք ինձ: Ես ոչ ոքին չեմ ուզում տեսնել:

ՍՎԷՆ.— Վերջապէ՛ս. օ՛, Տրիւբի, դուք չէք զղջայ ապագայում... (Բիլլի ձայնը) Բիլլի՛ն... ուշ է... այստեղից չի կարելի դուրս գնալ: Դուք փող ունէ՞ք:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ:

ՍՎԷՆ.— (Գրպանից հանելով փողը) Վերցրէ՛ք այս տասը ֆրանքը... դուրս եկէ՛ք յետեւի դռներով, վերցրէ՛ք կառք, մինչեւ հիւսիսային կայարան և այնտեղ սպասեցէ՛ք ինձ: Որտե՞ղ է ժաննօն:

ՏՐԻԼ.— Կոլոմորս քեռու մօտ:

ՍՎԷՆ.— Լաւ, ես կը գնամ նրա ետեւից, երեք ժամից յետոյ գնացքը մեզ կը թոցնի Գերմանիա: Մի փոքր աշխատանք, և յաղթութիւնը մերն է:

ՏՐԻԼ.— Ինձ համար միեւնոյնն է, իմ կեանքս վերջացաւ:

ՍՎԷՆ.— Այդ դեռ կը տեսնենք: Մեզ միասին չպիտի տեսնեն: Ես կը մնամ, որպէ՛սզի նրանց չփոթեմ: Շտապեցէ՛ք: Տրիւբի՛, չի զղջա՛ք:

ՏՐԻԼ.— Ո՛չ:

ՍՎԷՆ.— Տրիւբի՛, սիրո՞ւմ էք ինձ:

ՏՐԻԼ.— Այո՛...:

ՍՎԷՆ.— Գնացէ՛ք:

ՏԵՍԻԼ Զ.

ԲԻԼ.— (Ներս վազելով) Տրիւբի՛... Տրիւբի՛...:

ՍՎԷՆ.— Սպասի՛ր, խողադէ՛մ Բրիտանացի, ահա՛ Տրիւբիի նամակը:

ԲԻԼ.— Նամա՞կ... (Կարդում է նամակը, յետոյ ուշաքափ ընկնում է) Ա՛հ, Տաֆի՛, Տաֆի...:

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Դ. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

(Թատրոնի մը խուցը: Աեղսնին վրայ պնակ մը, դանակ եւ սրսառափաղ: Բեմին վրայ կան Ֆրանկիկ եւ Ժեկկօ: Վառագոյրը քացուելիս ներս է մտնում Զակեարիին):

ԶԱՆ.— Ինչպէ՞ս են գործերը:

ԺԷԿ.— Դուրս չի եկել դեռ բրօֆէսէօրը:

ԶԱՆ.— Իսկ կօնցէրդը կը կայանա՞յ:

ԺԷԿ.— Զը գիտեմ:

ԶԱՆ.— Ժողովուրդը հաւաքուել է...: Ի՞նչ է պատահել: Տիկինը հիւանդ է:

ԺԷԿ.— Զը գիտեմ:

ԶԱՆ.— Ա՛... աստանան տանի քեզ: Ֆրանկէ՛լ, գոնէ դուք պատմեցէ՛ք, ի՞նչ է պատահել, ես ամբողջ օրը գրառենեակից դուրս չեմ եկել:

ՖՐԱՆ.— Ապտակ են տուել:

ԶԱՆ.— Ինչպիսի՞ն:

ՖՐԱՆ.— Երեւի ծանր:

ԶԱՆ.— Դէ պատմեցէ՛ք, ի սէր Աստծոյ:

ՖՐԱՆ.— Դեռ քեզ էլ կառավարիչ են կոչում, բոլորը գիտեն... ամբողջ քաղաքը գիտէ: Երեկոյեան լրագրի մէջ մանրամասն նկարագրուած է:

ԶԱՆ.— Բայց ի՞նչպէս:

ՅՐԱՆ.— Այդ էր որ, Սվէնգալին փորձի ժամանակ մանկ էր գալիս կատաղի առիւծի նման: Ծնեցեց կնոջը, երաժշտաներին նոյնպէս:

ՉԱՆ.— Իսկ ինձ չէ՞ք հաշուում:

ՅՐԱՆ.— Ինչպէ՞ս, ձեզ է՞լ է բաժին հանել:

ՉԱՆ.— Ինչպէ՞ս չէ:

ՅՐԱՆ.— Այդպիսի օվաքիաներ երբեք չէինք տեսել, ո՛չ Պերլինում և ո՛չ էլ Վիէննայում: Փարիզցիք գոռուել են:

ՉԱՆ.— Իսկ կոնցերտը կը կայանայ:

ՅՐԱՆ.— Չգիտեմ, հարցրո՛ւ իրան, Սվէնգալին:

ՉԱՆ.— Անտանելի բան է խելագար խմբապետի մօտ ծառայել:

ՏԵՍԻՆ Բ. — ՆՈՅՆՔ ԵՒ ՍՎԵՆԳԱԼԻ

ՍՎԵՆ.— Մէկ ապտակը քեզ քիչ է, ա՞մ...

ՉԱՆ.— Գուցէ մէկ ուրիշ համար քիչ է, բայց ինձ համար բաւական է:

ՍՎԵՆ.— Անպիտան անասո՛ւն, ես քեզ ցեխից դուրս քաշեցի, ես քեզ հագցրի պատշաճապէս, քո անպիտան փորի վրայ քաշուած է ոսկի շղթայ: Իսկ ի՞նչ էիր դու առանց ինձ, ջնուտի մակըլէտ, որը ծախում է հոտած ձուկ...: Ես կը փշրեմ քո բոլոր տտամները, եթէ դու կը համարձակուես մի խօսք եւս ասել:

ՉԱՆ.— (Վախեցած) Ես լռում եմ:

ՍՎԵՆ.— Դեմ՝ տեղդ: (Զանկերի նոսր զուռն ե գնում) Իսկ դո՛ւք, ի՞նչ էք չինում այդտեղ:

ՅՐԱՆ.— Մենք լսեցինք որ կոնցերտը չի կայանար...: Զանեթթին ասաց:

ՍՎԵՆ.— Ի՞նչ է ձեր պարոնը, Զանեթթին, թէ՞ ես...: Ո՞վ է ձեզ մէկի տեղ երկուսս ոտձիկ վճարողը, Զանեթթին՝ Սրբիկանե՛ր, դուք ուղում էք փողեր ստանալ և յետաձգել:

Ճրիակերներ, ի՞նչ էիք դուք առանց ինձ, ո՞վ ձեզ մարդ չինեց: Դո՛ւք ջնուտների հարսանիքից ընկել էք կոնցերտի դահլիճը: Ես ձեզ տուի իմ սիրտը, ես ձեր ամէն մէկի տաղանդը օծիքից բռնած դուրս եմ քաշել, իսկ դո՛ւք. ձեր մէջ մի հաւատարիմ մարդ չկայ, բոլորդ էլ դաւաճաններ էք՝ պատրաստ ծախելու ձեր տիրոջը՝ կոպէկների փոխարէն: Յրանկէլ, դու ի՞նչպէս էիր նուագում Մօտէրպտօն: Ա՛...: Սվէնգալին երկու ականջ ունի, բայց նրա ականջները չորս են ամէն մէկիդ համար...: Ժէկկօ՛, գրիբ քսան ֆրանք տուգանք. Յրանկէ՛լ, փոխարինիր Ժէկկօին...: Սկսեցէ՛ք պարերից: (Զանկերի եւ Յրանկի զուռն եւ գնում) Ա՛հ, Ժէկկօ՛, Ժէկկօ՛, ես ինձ վատ եմ զգում, շատ վատ:

Ժէկ.— Դու ինքդ ի զուր տանջում ես և նրան էլ ես տանջում: Ամէն ինչ լաւ էր դնում: Երէկուայ օվաքիաներին պէս երբեք չի եղել:

ՍՎԵՆ.— Ձի եղել, ես գիտեմ որ չի եղել...: Իսկ դուքս կարծում ես դադարել է այրուել Ռիտանացու ապտակից:

Ժէկ.— Կ'անցնի, կը մոռանաս:

ՍՎԵՆ.— Այո՛, իսկ լրագիրները կը մոռանան: (Հանկուշտի մի յրագիր) Իսկ այս ի՞նչ է նշանակում. «Անկարգութիւն փոստային գրասենեակում. յայտնի Սվէնգալին ապտակ ստացաւ»: Ա՛, դօնկեր-վիքեր...: Ես 10,000 ֆրանք վճարեցի, որ լռեն թշտակիցները, բայց ահա՛, մի անպիտան, փողոցային թերթ, որի մէջ փաթաթում են հոտած ձուկեր, կեղտոտում է ինձ, և այդ անպատուութիւնը չի կարելի մաքրել ամբողջ կեանքումս: Երէկ ծաղիկներ էին թափում մեզ վրայ, բայց ամէն մի ծաղիկի թերթի մէջ ես զգում էի բրիտանացու ապտակը...: Դու կարծում ես թէ ես չեմ հասկանում որ ինչո՞ւ են հաւաքուել երեքս էլ միասին...: Տեսնե՛ք, տեսնե՛ք թէ ինչպէ՞ս նրան կը խլեն ինձանից...: Բայց, լա՛ւ թքեցի նրա երեսին, հա՛, հա՛, հա՛: Մենամարտութիւն: Ի հարկ է, Մսթըր Տաֆի, մեր ուժերը հաւասար չեն:

Ժէկ.— Տիրինը սիրում է քեզ:

Սվէն.— Սիրո՞ւմ է, ի՞նչ, հա՛, հա՛, հա՛, ի՞նչ յիմարն էս, Ժէկկո՛: Սիրո՞ւմ է, ես գիտեմ թէ նա ումն էսիրում և չէ դադարել սիրելուց այս հինգ տարիէ ի վեր: Օ՛, ի հարկէ, ես կարող էի հրամայել նրան որ մոռանայ այն անպիտանին, բայց իմ կնքնասիրութիւնը, Ժէկկո՛, չի թոյլ տայ այդ անելու...: Նա մինչեւ հիմա ինձ ողորմութիւն է տուել, ես յիմար, ցնորուած, հիւանդ սէրը չեմ ուզում: Իսկ իսկական առողջ սիրով նա ինձ չի կարող սիրել: Տրիւբին մոռանում է նրան յիշն երբ քնած է: Ժէկկո՛, քառասուն տարի է ես կրել եմ հալածանք եւ արհամարանք, հասցրել եմ ինձ ամենաբարձր գաղաթնակէտին, ուր չէ հասել ո՛չ մի տաղանդ, բայց չի կարողացայ խեղդել իմ մէջ սէրը: Ես երբեք չեմ լինի այդ գարմօնիան, երբեք, Ժէկկո՛, ես կը խելագարուեմ...:

Ժէկ.— Ուշքի ե՛կ, ժամանակ է սկսելու կոնցէրդը:

Սվէն.— Ժէկկո՛ դու իմ միակ բարեկամն ես, դու ինձ սիրո՞ւմ ես, յիշի՛ր Ժէկկո՛, երբ դու ման էիր դալիս ջուրովը ձեռքիդ, անձրեւի տակ, կապտած ցրտից ու քաղցից, ես քեզ հանդիպեցի և մարդ չիմեցի: Ես բաժանում էի քեզ հետ իմ վերջին պատառը...: Յիշի՛ր, ինչպէս Լէյքցիկում երկուսս էլ դողում էինք պատուհանների տակ և ինչպէ՞ս մեզ կոպէկներ էին զցում...: Հիմա դու մեծ արթիսթ ես, այդ ես քեզ դարձրի արթիսթ, Սվէնդալին, քո ուսուցիչը, քո ընկերը...: սովորե՛րու ինձ, ի՞նչ անեմ, ինչպէ՞ս ստիպեմ նրան ինձ սիրել:

Ժէկ.— (Յուզուած) Սրձակի՛ր նրան:

Սվէն.— Ի՞նչ ակե՞մ...:

Ժէկ.— Նա երբեք քեզ չի սիրելու ինչպէս ամուսնու, բայց եթէ արձակես, կը սիրէ ինչպէս եղբորը:

Սվէն.— Հա՛, հա՛, հա՛... արձակե՛լ...: Ես գիտեմ թէ հիմա ամէնքը պատիւ կը համարեն իրանց համար ըն-

դունիլ տիկին Սվէնդալին ամէն մի ընտանիքում, իսկ ե՞ս, ես ի՞նչ կը լինեմ...: Ո՛չ, ո՛չ, այդ մէկը չի կարելի, Ժէկկո՛, ես աւելի շուտ կը խեղդեմ նրան իմ մատներովս, որոնք այնպէս գեղեցիկ նուագում են Շուբերդի Ռօզամունտան: Ա՛...: ինչպէս ես կարծում...: ես քառասունը ու թը տարեկան եմ, Ժէկկո՛, նրանից քառասուն տարին անցել է մրցման, կոուրի մէջ, և հիմա ուզում ես որ մի շարժումով ոչնչացնե՞մ այդ քառասուն տարուայ աշխատանքը...: Ո՛չ, Ժէկկո՛...: այդ արդէն շատ է...: Ես ոչինչ ունեմ, Ժէկկո՛, առանց Տրիւբի, աւելի լաւ է մեռնել, միասին մեռնել, Ժէկկո... (հրաժշտիւնը դադարում է):

Ժէկ.— Ֆրանկէլը վերջացրեց:

Սվէն.— Լա՛ւ, թատրոնը լի՞քն է:

Ժէկ.— Այո՛, անցքերում տեղերը ծախուած են 50 ֆրանքով:

Սվէն.— Ինչքա՞ն մուտք կայ:

Ժէկ.— 40,000 ֆրանք:

ՏԵՍԻԼ Դ. — ՆՈՅՆՔ ԵՒ ԾԱԽԱՅ

ԾԱԽԱՅ.— Տրիւբին պատրաստ է: (Գնում է)

Սվէն.— Լա՛ւ, Ժէկկո՛, սկսի՛ր ու՛լհրդուան: (Ժէկկոն գնում է):

Սվէն.— (Մօտենում է սենեակին) Տրիւբի՛, դուրս ե՛կ:

ՏԵՍԻԼ Ե. — ՆՈՅՆՔ ԵՒ ՏՐԻԼԲԻ

ՏՐԻԼ.— (Երեւում է զարդախուցից):

Սվէն.— (Ծառային) Թ՞ո՞ղ մեզ: (Ծառան հեռանում է) Տրիւբի՛, դու քնած ես:

ՏՐԻԼ.— Այո՛...:

Սվէն.— Մենք որսե՞ղ ենք:

ՏՐԻԼ.— Չը գիտեմ:

Սվէն.— Դու կ'երգե՞ս քեմ-բոյս:

ՏՐԻԼ.— Լաւ :

ՍՎԷՆ.— Գնա՛նք : (Քաղերով կանգ հառնում) Սպասի՛ր... դու սիրո՞ւմ ես ինձ :

ՏՐԻԼ.— Այո՛ :

ՍՎԷՆ.— Միմիայն ի՞նձ :

ՏՐԻԼ.— Այո՛ :

ՍՎԷՆ.— Հաստատի՛ր այդ :

ՏՐԻԼ.— (Զոհեղով նրա առաջ, հաւքաւորում է ձեռքը) :

ՍՎԷՆ.— Այդպէս չէ, այդպէս չէ, բայց եթէ նա... (սասանուելոյց յետոյ) Արթնացի՛ր... :

ՏՐԻԼ.— (Ուշիկի հ գալիս վախճած) Մենք այս որտե՞ղ ենք, ի՞նչ աղմուկ է այդտեղ, երաժշտութիւնը նուագում է : Ա՛խ, ի՞նչպէս ցաւում է ամբողջ մարմինս..., ինչո՞ւ արթնացուցիր ինձ, ի՞նչպէս նեղում եմ... ես չեմ կարող կանգնել (քունում է գլուխը) ցաւում է :

ՍՎԷՆ.— Լսի՛ր, դու յիշո՞ւմ ես Բիլլին :

ՏՐԻԼ.— Բիլլին, նա ինձ համար մեռել է :

ՍՎԷՆ.— Իսկ եթէ... եթէ դուն հանդիպես նրան :

ՏՐԻԼ.— Ելի դու ինձ տանջում ես, ես քոնն եմ, միմիայն քոնը, մի տանջեր զիս... :

ՍՎԷՆ.— Լա՛ւ, կը տեսնենք իսկոյն : Ահա՛..., ահա՛ և նրանք, բոլորը միասին... եկել են և նստել առաջին կարգում : Տրիլլի՛, ե՛կ այստեղ : Նայի՛ր, այն ովքեր են այնտեղ, առաջին կարգում :

ՏՐԻԼ.— Դա թատրոն է, ինչքա՞ն ժողովուրդ կայ, ի՞նչ աղմուկ են անում :

ՍՎԷՆ.— Ո՛ւմ ես տեսնում... նայի՛ր այստեղ, առաջին կարգում, ո՞վ է նստած :

ՏՐԻԼ.— (Բացակասելով է) Բիլլի՛, Բիլլի՛, և Տաֆին ու Սանթին, նա այս կողմն է նայում, որքա՞ն վիշտ կայ նրա դէմքին վրայ, իմ խեղճ Բիլլի, տա՛ր ինձ այստեղից, նա մեղ կը նկատի :

ՍՎԷՆ.— (Բռնելով նրա ձեռքը) Դու սիրո՞ւմ ես նրան :

ՏՐԻԼ.— Թո՛ղ, ցաւում է :

ՍՎԷՆ.— (Կասաղած) Դու դեռ ես սիրում ես նրան... նըշանակում է իմ բոլոր ջանքերս ի զո՛ւր... ուրեմն դու երբեք, երբեք ինձ չես պատկանիլ :

ՏՐԻԼ.— Թո՛ղ ինձ, թո՛ղ :

ՍՎԷՆ.— Ո՛չ, այդ չի լինի..., լա՛ւ է մեռնես... ես ըսպասում էի այդ րոպէին, ես գիտէի որ նա կը գնար... : Ես կը խեղդեմ քոյ մէջ վերջին յիշողութիւնը նրա մասին : (Բռնում է կոկորդից) :

ՏՐԻԼ.— Խղճա՛յ ինձ :

ԺԷԿ.— (Երեւում է վարագոյրի ետեւ, յառաջանալով աշխատում է Տրիլլիին ազատել) Թո՛ղ, ՍՎԷՆՊԱՆԻ, թո՛ղ (յետոյ առնում է սեղանի վրայ գտնուող դասակը և խրում է Սվեկ-գալիի վզին) :

ՍՎԷՆ.— (Թողնելով Տրիլլիին) Ա՛հ..., Ժէկկո՛, դու ինձ ապանենցիր :

ԶԱՆ.— (Մտնելով) Ժողովուրդը աթոռները կտրտում է... (յետ քաշուելով) այս ի՞նչ է :

ՍՎԷՆ.— Մո՛ւս... ո՛չ մի խօսք... ես դեռ կենդանի եմ, ուրեմն և նա էլ է կենդանի, ոտիկանոթեան ո՛չ մի խօսք (Զանեքիին արագ գնում է) : Ո՛վ կայ այդտեղ, եկէ՛ք հո՛ս :

ՏԵՍԻԼ Զ. — ՆՈՅՆՔ ԵՒ ԾԱՌԱՆ

ԾԱՌԱՆ.— Ի՞նչ կայ, ի՞նչ էք կամենում :

ՍՎԷՆ.— Օգնի՛ր նրան :

ԾԱՌԱՆ.— Արի՛ւն... :

ՍՎԷՆ.— Օգնի՛ր նրան... ես ապակիով վիրաւորուեցի... Ժէկկո՛, տո՛ւր ինձ թաշկինակը, մօտեցի՛ր, մի վախենար :

Ժէկ.— (Թաշկինակը տալիս է)։

Սվէն.— (Վերջը սեղմելով) Դու շատ ծանր ձեռք ունես, Ժէկկօ՛, բայց Սվէնգալին էլ երկաթէ վիզ ունի, ջուր... բեր... Ի՞նչ տաք է իմ արիւնը։ Ինչպէ՞ս է տիկին Սվէնգալին։

ՄԱՌԱՆ.— (Լալով) Աստուած իմ, նա ուշքի է գալիս։

Սվէն.— Շփի՛ր նրա ճակատը, Ժէկկօ՛, դանակը գցի՛ր ձեռքիցդ քանի որ չեն տեսել...։ Հիմնի, աչքերս մթնում է...։ Այս բրիտանացու ապտակից էլ ծանր էր։ Ժէկկօ՛, կապի՛ր, կապի՛ր գլուխս, շո՛ւտ, շո՛ւտ, դու քրիստոնեայ ես Ժէկկօ՛, չեա վախենար իմ արիւնից...։

Ժէկ.— (Գցելով դանակը կապում է Սվեկգալիի վերջը)։

ՖՐԱՆ.— (Դուրս փազելով փարագոյրի յեփեփից) Խայտառակութիւն... Ժողովուրդը կատաղում է,

Սվէն.— Դնա՛յ տեղդ, նուագի՛ր Խօզամսնտա...։ մենք իսկոյն պատրաստ կը լինենք։ (Ֆրանկիչ հեռանում է)։ Ի՞նչպէ՞ս է տիկինը, է՛...։

ՄԱՌԱՆ.— Խեղճ, նա լալիս է...։ դու կրկին նրան ծեծել ես...։ Աստուած իմ...։

Սվէն.— Լռի՛ր, սատանայի ծնունդ, մեր երկուսի Աժ.ը մեծ է և վրէժխնդիր, մենք այդ կը հաստատենք։ Մի լա՛ր, ես շուտով քեզ կ'արձակեմ, շատ շուտ։ Դէ՛, Ժէկկօ՛, դնա՛ իմ տեղս, դու կ'սկսես բեմ-բոյս, ես կը նստեմ վարագոյրի մօտ կը նայեմ ձեզ...։ Դօններ-վեդեր...։ մենք այսօր, հիանալի կ'երգենք բեմ-բոյս, այդպէս չէ՞...։ Ժէկկօ՛, թող Անգլիացիք քառասուն հազար ֆրանքով լսեն թէ ինչպէ՞ս կ'երգեն բեմ-բոյս։ Տեղդ դնա՛...։ (Ժեկկօն գնում է)։

ՄԱՌԱՆ.— Նա նորից քնեց։

Սվէն.— Աւելի լաւ է, բարձրացրո՛ւ նրան, այնպէս։ Այժմ դնա՛։

ՄԱՌԱՆ.— Ա՛խ, աստուած իմ, աստուած իմ...

Սվէն.— Տրիլբի՛, դու քնած ես...։

ՏՐԻԼ.— Այո՛...։

Սվէն.— Բաց աչքերդ...։ դնա՛ բեմ։ Երբ տեղդ դասարթնցի՛ր, և բեմ-բոյս երգի՛ր, այնպէս, ինչպէս երգում էիր անգլիացի նկարիչների մօտ։

ՏՐԻԼ.— Լաւ։

Սվէն.— Այժմ դնա՛։

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ԹԱՊԼՕ

ՏՐԻԼ.— (Ներսէս եւ մեկնում հանդարտ ֆայլերով):

ՖՐԱՆ.— Սկսեցէ՛ք, Տրիլքի՛, սկսեցէ՛ք...:

ՏՐԻԼ.— Ի՞նչ... Ի՞նչ սկսեմ:

ԺԷԿ.— Երգե՛լ, դէ՛, սկսեցէ՛ք:

ՏՐԻԼ.— Ե՞ս պիտի երգեմ, Ինչո՞ւ... Ես ի՞նչ պիտի երգեմ...

ԺԷԿ.— Բեւ-բոյճ, բեւ-բոյճ:

ՏՐԻԼ.— (Տանջում է) Չեմ կարող, ցաւում է... Ես գիտեմ, ես պարտաւոր եմ, ես մենակ կը փորձեմ, (ցոյց տալով երաժիշտներին) դրանք ինչ խաղաղութեամբ են, ես միշտ մենակ եմ երգել:

ԺԷԿ.— Սվէնգալի՛, Սվէնգալի, օգնեցէ՛ք...:

ՏՐԻԼ.— Սվէնգալի, նա՞ էլ է այստեղ, պարոնա՛յք, ես մեղաւոր չեմ, նրանք ինչ ստիպում են երգել, ես ո՛չ մի նօթա չգիտեմ, արձակեցէ՛ք ինձ:

Սվէն.— Հա՛, հա՛, հա՛, երգեցէ՛ք, ցոյց տուէ՛ք ձեր բեղ-կանօն:

ԲԻԼ.— (Օրեակից անցնելով բեր) Միթէ՛ դուք չէ՞ք տեսնում, այդ կինը խելագար է:

ՏՐԻԼ.— (Դողալով) Բիլլէ՛...:

(Սվէնգալին դանակով յարձակում է Բիլլի վրայ, բայց Տափին ներս վազելով, բռնում է նրա թեր):

ՎԱՐԱԳՈՅՐ

Ե. ԱՐԱՐՈՒԱԾ

(Առաջին փարագրի տեսարանը եւ ծաղիկներ):

ՏԵՍԻԼ Ա.— ՏԱՖԻ ԵՒ ՍԱՆԹԻ

ՍԱՆ.— (Նստած լալիս է) Սատանան տանի ինձ, ինչո՞ւ ես հեռացայ Սպանիայից, աւելի լաւ էր ես այնտեղ ամուսնանայի մի որ և է դօրէաստօրի հետ: Ծանր է տեսնել թէ ինչպէս նա օրից օր հանդում է: Ա՛հ, Տափի, Տափի, նա կը մեռնի, անպատճառ կը մեռնի:

ՏԱՖԻ.— Դէ լռի՛ր վերջապէս, մենք ամենքս մեռնելու ենք, հարցը նրանումն է թէ երբ է լինելու այդ:

ՏԵՍԻԼ Բ.— ՆՈՅՆՐ ԵՒ ԺԷԿԿՈ

ՍԱՆ.— Ժէկկօ՛, այդ ո՞րտեղից:

ԺԷԿ.— Մի բարկանաք, ես պէտք է գայի:

ՏԱՖԻ.— Մտէ՛ք, մտէ՛ք:

ԺԷԿ.— Նա մեռնում է:

ՍԱՆ.— Դուք լսե՛լ էք:

ԺԷԿ.— Այո՛, ես ամէն օր հարցնում եմ դռնապանին, ինձ նա է զրկել:

ՏԱՖԻ.— Նա բանտարկուած է:

ԺԷԿ.— Ո՛չ, մի կերպ ազատուեցաւ, նա ամբողջ շաբաթը ուշաթափ էր: Երէկ միայն ուշքի եկաւ... սկսեց լալ, երբ իմացաւ որ նա չկայ: Ամբողջ գիշերը լաց էր լինում... և երբ ասացի որ Տրիլքին մեռնում է՝ լռեց, հանգստացաւ: Առաւօտեան ծառան օգնեց նրան հագնուելու, եւ նա հիմա նստած է:

ՏԱՖԻ.— Ի՞նչ է ուզում նա:

Ժէկ.— Մի՛ բարկանաք, նա կամենում է տեսնել նրան, թոյլտուութիւն է խնդրում:

ՏԱՖԻ.— Գա՛, այտեղ, այդ անկաթերի է:

Ժէկ.— Տրիւքին մեռնում է:

ՍԱՆ.— (Մագեղը խառնելով) Արդեօք մենք իրաւունք ունենք մերժելու:

ՏԱՖԻ.— Ձէ որ դա կարող է վրդովել Տրիւքին, թուաւորել նրա վերջին բոպէները:

Ժէկ.— Վերջին բոպէ՞ն, Պ. Տաֆի:

ՍԱՆԹԻ.— Տաֆի, մենք իրաւունք չունենք նրան արգելելու, չէ որ նա Տրիւքիի ամուսինն է:

ՏԱՖԻ.— Գնա՛, ասա Տրիւքիին. նախազգուշացրո՛ւ Բիլլին, բայց զգոյշ եղի՛ր: Նստեցէ՛ք Ժէկկօ, ես ուզում եմ ձեզ հետ խօսել, այժմ կարելի է բացարձակ խօսել: Դուք այս 5 տարի նրա հետ է՛ք եղել:

Ժէկ.— Այո՛:

ՏԱՖԻ.— Սվէնգալին նրան չարչարո՞ւմ էր:

Ժէկ.— Նա սաստիկ խանդում էր նրա անցեալի համար:

ՏԱՖԻ.— Հը՛մ...:

Ժէկ.— Տրիւքին շատ էր տանջւում:

ՏԱՖԻ.— Չարմանալի է: Նա բոլորը յիշում է ի՞նչ որ պատահել է, մինչեւ փարիզից փախչիլը: Բայց բաւական է յիշեցնել նրան համերգների յաջողութիւնները և նա նորից կարծես խելագարւում է և հաւատացնում է որ այդպէս բան չի եղել:

Ժէկ.— Ես ձեզ կը պատմեմ՝ գաղտնիքը: Կային երկու Տրիւքի: Մէկը, որին դուք գիտէիք, նա երգել չգիտէր: Սվէնգալին խօսքով և հայեացքով նրան ուրիշ էր դարձրնում: Ամէն մի դասից առաջ, նա քնեցնում է Տրիւքիին և ներշնչում երաժշտութիւնը: Ես լալիս էի, նրա տանջանք-

ները տեսնելով: Մենք մշակեցինք նրա ձայնի ամէն մի խաղը: Աստուած իմ, ների՛ր ինձ, ների՛ր...:

ՏԱՖԻ.— Այդ սարսափելի է. Սվէնգալին ուղղակի նրան սպաննել է:

Ժէկ.— Իրան եւս սպաննեց, նրանց հոգիները միացել են:

ՍԱՆԹԻ.— (Մտնելով) Բիլլին հակառակուեց, բայց Տրիւքին համոզեց նրան: Երեւակայի՛ր, հէնց օր ասացի թէ Սվէնգալին ուզում է գալ այտեղ, նա կարծես թէ կազդուրւեց: Նա իրան այնքան լաւ է զգում, որ ուզում է այտեղ գալ:

Ժէկ.— Ես կը գնամ:

ՍԱՆԹԻ.— Գնա՛, Ժէկկօ. (Ժեկկօն գնում է, յետոյ մտնում են Բիլլի, Լեյսի Բեգոս եւ Տրիւքի):

ՏԱՖԻ.— Այտեղ բերէ՛ք, այտեղ յարմար կը լինի:

ՏՐԻԼ.— (Պառկելով թագնոցի վրայ) Ի՞նչպէս լաւ է այտեղ, մեր սիրելի արհեստանոցում, ամէն ինչ առաջուայ պէս է այտեղ: Ես կրկին տեսնում եմ ձեզ... ինչպէս երջանիկ եմ:

ՏԱՖԻ.— Մի երկու շաբաթից յետոյ կ'առողջանաք և ամենքս միասին կ'երթանք Վէրսայլ: Այժմ գարուն է, շագանակը արդէն կանաչել է, ա՛, Տրիւքի:

ՏՐԻԼ.— Այո՛, միասին, եթէ ես չմեռնեմ:

ՍԱՆ.— Մեռնիլ չենք թողնի՛ր, թա՛յլ չենք տայ:

ՏՐԻԼ.— Ես չեմ վախենում... Թաղելը աւելի սարսափելի է, երբ որ Ժաննօն մեռաւ, քիչ մնաց որ ես խելագարուէի, իսկ իմ մեռնելուց ես չեմ վախենում:

Լ. Բէթ.— Իմ խեղճ, թանկագին զաւակս: (Հարթւորում է):

ՏՐԻԼ.— Ուրքան բարի էք ամենքդ էլ...: Ինչպէ՞ս լաւ կը լինի հիմա, քաղաքից դուրս, դաշտում: մանիշակը արդէն ծաղկել է (նշխարելով իր գծուած ոտքը) Բիլլի՛, Բիլլի՛, (ծափ տալով) իմ ոտը, իմ օտը, ճիշտ չէ՞: Ա՛հ, իմ խեղճ ոտքեր, ինչպէ՛ս նիհարել են...: Այժմ նրանց համար ժամը 5 ֆրանք չեն վճարեր, ա՞... ի՞նչ էք կարծում:

Լ. Բէֆ.— Բաւական է տիրելիս, դուք այնպէս տաղանդաւնէք, այնպէս հարուստ էք:

ՏՐԻԼ.— Կրկի՞ն... դուք էլի՞ ուզում էք ասել որ ես յայտնի երգչուհի եմ: Դուք ուզում էք ինձ խելագարութեան հասցնել: (Բիլլին նշան է անում յէջի Բեդոքին, որ լռեց):

Լ. Բէֆ.— Խեղճ աղջիկս:

ՏՐԻԼ.— (անհասկոյս՝ յիշեցով) Ես միայն մի անգամ եմ եղել բեմի վրայ, Սվէնգալիի գոնցէրդում: Թէ դա երա՞զ էր...:

ՏԱՅԻ.— Ի հարկէ երազ էր:

ՏՐԻԼ.— Իսկ Սվէնգալին շուտո՞վ կը գայ:

Լ. Բէֆ.— Իսկոյն, իսկոյն կը գայ, խեղճ զաւակս:

ՏՐԻԼ.— Օ՛, որքան սիրալիր էք դէպի ինձ, միսիս Բէ-գոթ, կամ մի դուցէ՛ դուք մոռացել էք որ ես իրաւունք չունեմ պարծենալու իմ ամբիծ անդեալով:

ԲԻԼ.— Տրիլի, մի տանջէք մեզ, դուք բոլորը քաւեցիք ձեր տանջանքներով:

ՏՐԻԼ.— Ճիշտ է, ես տանջուել, չափազանց շատ եմ տանջուել, դուք ճշմարիտ էք ասում: Կարծես թէ այժմ ես զարթնել եմ մի ծանր թմրութիւնից: Երազի պէս յիշում եմ, թէ ինչպէս մենք քաղաքից քաղաք էինք գնում: Մի ակընթարթի մէջ էր լինում այդ, իսկոյն եւ եթ Սվէնգալին աչքերը յառում էր ինձ վրայ եւ ես քնում էի: Փա՛ռք Աստուծոյ, այդ բոլորը վերջացաւ: Բայց դիտէ՛ք, ես շուտ եմ մեռնելու:

ԲԻԼ.— Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ Տրիլի:

ՏՐԻԼ.— Որովհետեւ ես ինձ շատ լաւ եմ զգում, իմ ոչ մի տեղս չի ցաւում: Հինգ տարուան մէջ, դա առաջին անգամն է:

ՏԱՅԻ.— Սիրելիս, այդ նշանակում է որ դուք միշտ հիւանդ էք եղել, իսկ այժմ միայն առողջացել էք:

ԲԻԼ.— Ի հարկէ, մենք կը տեղափոխուենք Անգլիա, մինչեւ որ դուք կ'առողջանաք... մենք կ'ապրենք մեր կալուածներում, ծովի ափին:

Լ. Բէֆ.— Այո՛, այո՛, ի հարկէ:

ՏՐԻԼ.— Իսկ Սվէնգալին, նա թող չի տար:

ԲԻԼ.— Մենք կը ստանանք ապահարգան:

ՏՐԻԼ.— Ապահարգա՞ն, մենք ամուսնացած չենք:

ԲԻԼ.— Աւելի լաւ, դուք ազատ էք:

ՏԱՅԻ.— Եւ մնում է մի միայն առողջանալ:

ՍԱՆ.— Սատանան տանի, ես Բիլլիի խաչեղբայրը կը դառնամ:

ՏԱՅԻ.— Իսկ ես Տրիլիին:

Լ. Բէֆ.— Ես շատ բանում մեղաւոր եմ ձեր առաջ, ես, հիմա առանց տատանուելու, ձեզ իմ զաւակս կ'անուանեմ: (Հանդուրում է):

ՏՐԻԼ.— Ահա՛ թէ ի՞նչ էի երազում, թէ եւ ուշ, բայց կատարուեց: Բիլլի ես ձեր հարսնացուն եմ, ձեր մօյրը մեզ օրհնեց: Աստուած իմ, այս ի՞նչ երջանկութիւն: Շնորհակալ եմ ձեզանից: Բայց այդ երջանկութիւնը երկար չի տեւեր: Ես կրկին անգամ վերադարձնում եմ ձեզ՝ ձեր որդուն: Վերադարձնում եմ, որովհետեւ այժմ նրան անկարող եմ վերցնել: Ուշ է, ուշ է:

ԲԻԼ.— (Հեկեկալով) Տրիլի՛, Տրիլի՛, ես կը խելագարուեմ:

ՏԵՍԻԼ Գ. — ՆՈՅՆԲ ԵՒ ՎԻՆԱՐ

ՎԻՆԱՐ. — (Մտնում է ծաղիկներով). — Դեռ այս բոլորը չէ, այնտեղ դեռ բերում են հազարն քանակութեամբ ծաղիկներ: Ուր կը հրամայէք դնել:

ՍԱՆ. — Տո՛ւր այստեղ:

ՎԻՆԱՐ. — (Տալիս է ծաղիկները այցեւաններով) Ահա՛ եւ այցեւանները, բոլորն էլ Տիկին Սվէնգալիի առողջութիւնն են հարցնում:

ՏՐԻԼ.— Սվէնգալի՞, նա եկե՞լ է։ Այդ ճիշդ է որ նա կամեցել է դալ։

ԲԻԼ.— Ճիշտ է, ճիշտ է, սիրելիս։

ՏՐԻԼ.— Երեւի ճիշտ է, ես զգում եմ թէ նա ինչպէս տանջուում, ինչպէ՛ս ուզում է ինձ տեսնել։ Օ՛, Բիլլի, եթէ դուք խմանայիք թէ նա ի՞նչ սարսափելի սէր էր։ Նա, ոչինչ էր խնայում ինձ համար։ Նա շատ ընծաներ ունէր ժողովրդից իր կոնցէրդներէ համար եւ այդ բոլորը ինձ էր տալիս։ (Գարձեալ մտնում է Վիկտոր)։

ՎԻՆԱՐ.— Ահա՛, կրկին բերում են եւ բերում։ Եթէ երեք կառք լեցնէք, էլի կը մնայ։

ՏՐԻԼ.— Կրկին ծաղիկներ։ Դրէ՛ք, դրէ՛ք այստեղ... վարդ, շուշան, ի՞նչ գեղեցիկ, անուշ հոտ ունեն... Ա՛հ, Բիլլի, Բիլլի, ի՛նչպէս լաւ է կեանքը, ի՛նչպէս լաւ է այն աշխարհը, ուր կը բուսնեն այս ծաղիկները։ Յագնել եմ։

ՏԱՖԻ.— Դուք շատ էք խօսում Տրիլլի՛, այդ ձեզ վրաս է։

ՏՐԻԼ.— Քեռի Վինար, այդ դո՞ւ ես։

ՎԻՆԱՐ.— Ես եմ, օրիորդ Տրիլլի՛, ես եմ։ (Սանքրիկն) ճանաչե՛ց։

ՏՐԻԼ.— Ինչպէ՞ս է ախորժակդ, սիրունիկս։

ՎԻՆԱՐ.— Շատ չնորհակալ եմ, առաջուայ պէս... Իսկ դո՞ւք, դուք, մատմաղէլ Տրիլլի՛, լաւ չէք... բոլորովին լաւ չէք։

ՏՐԻԼ.— Ո՛հ սատանան տանի, ես հիւանդացայ։

ՎԻՆԱՐ.— Ա՛յ ափսոս... իսկ մենք որքան ուրախացանք... երբ կարդացինք լրագիրներում...

ՍԱՆ.— (Քաշեղով նրա փեշը) Սո՛ւս։

ՏՐԻԼ.— Ի՞նչ, լրագիրներում ի՞նչ կայ։

ՎԻՆԱՐ.— Ա՛հ, այն բանի մասին էի ասում... ինչպէ՞ս էր այդ ծաղիկի տնունը։

ՏՐԻԼ.— Ա՛յ, ա՛յ, քեռի Վինար, դու կարծեմ քիչ կոնծել ես։

ՎԻՆԱՐ.— Բայց այդ վատից է, մատմաղէլ Տրիլլի՛, վատից, երեւակայեցէ՛ք, մենք ձեզ սպասում էինք, սպասում... եւ յանկարծ դուք... Ա՛խ, մատմաղէլ Տրիլլի՛, մեծ վրաս հասցրիք դուք մեր նկարիչներին։ Այլեւս ձեր տեղը, ոչ ոքին չեն դռներ։

ՏՐԻԼ.— Է՛հ, սիրելիս, այժմ ես էլ բանի պէտք չեմ, նիհարել եմ... այլեւս մարմնի առաջուայ թարմութիւնը չկայ։

ՎԻՆԱՐ.— Կ'առողջացնենք, կարգի կը բերենք։

ՏՐԻԼ.— (Յանկարծ վեր կենալով) Ա՛յ...

ԲՈԼՈՐԸ.— (Վախեցած) Ի՞նչ էք անում, ի՞նչ։

ՏՐԻԼ.— Սվէնգալին։

ԲԻԼ.— Որտե՞ղ է, որտե՞ղ էք տեսնում։

ՏՐԻԼ.— Գալիս է, նա արդէն մօտ է... ես զգում եմ։ Ահա՛, նա սանդուխների վրայ է մօտենում է, բաց է անում դուռը (Մտնում են Ժեկկոն եւ Սվենգալիկն)։

ՍՎԷՆ.— Ա՛, ինձ թոյլ են տուել դալ կնոջս մօտ, ժէկկո՛... թոյլ են տուել, ես կարող եմ մտնել...

ՏԱՖԻ.— Մտէ՛ք։

ՍՎԷՆ.— Ա՛... այս մարդը, հիսնե՛ղ, նա թոյլ է տալիս ժէկկո՛... սւրեմն կարելի է ա՞... մտնենք։

ՏԱՖԻ.— (Քայլ է անում, որ օգնէ Սվենգալիկն)։

ՍՎԷՆ.— Մի խփէք ինձ... ես միայն մի բոպէ... ես կ'երթամ...

ՏԱՖԻ.— Ես կամենում էի ձեզ օգնել...

ՍՎԷՆ.— Ա՛, ժէկկո՛, ի՞նչ է ասում նա... ես վատ եմ լսում... հիսնե՛ղ, մի խփէք, խղճացէ՛ք ինձ։ Ա՞... ետերածիշտ եմ... ինձանից խլեցին բոլորը... ես կը գնամ, բացառի՛ր նրանց ժէկկո, որ ես կը գնամ, միայն մի անգամ նայեմ կընոջս, եւ ես կը գնամ։

ԲԻԼ.— Սվէնգալի, մօտեցէ՛ք, այստեղ չկան ո՛չ հակառակորդներ եւ ո՛չ ալ թշնամիներ...

ՍՎԷՆ.— (Ցնցաւոր) Ո՞վ է սա, ա՞... գիտեմ, սա այն

մարդն է, որի երեսին ես թքեցի եւ որի փոխարէն նա խլեց ինձանից իմ բոլոր ունեցածը եւ հիմա բոլորը ներում է: Հիմա՞... կա՞յ արդեօք աշխարհի երեսին արդարութիւն: Ակն ընդ ակն, չորհակալ եմ ձեզանից:

ՏՐԻԼ.— (Կանչում է) Սվէնգալի:

Սվէն.— (Յնգուեղով մօտենում է Տրիքիին) Ժէկկօ՛, Ժէկկօ՛, երբ որ ջարդում են շան գլուխը, կոտրում ուղքը եւ մէջքը, նա միայն կարողանում է սողալ, նա այլեւս փնտրակար չէ: Մարդիկ ունեն սիրտ, իսկ շներ՝ համբերութիւն: Ես չեմ դանդառում, ամէն բան ունի իր ժամանակը... Ես երաժիշտ եմ փչրում ջութակով, ես չեմ կարող այլեւս նուագել... միայն կարող եմ լալ, ծունկ չոքած եւ իմ արցունքների արժօնիայի մէջ աւելի նուրբ եւ իսկական ներդաշնակութիւն կայ, քան թէ Շուբերտի Ռօզամունսայի մէջ:

ՍՍՆ.— (Սվէնգալիին) Բարեկամ, հաւատայ որ քո դէմ ոչ ոք ոչինչ ունի:

Սվէն.— Հաւատա՞ւ... ո՛չ, Սվէնգալին մոռացել է հաւատալ, բայց սովորել է լաց լինել: Ինձ սչինչ հարկաւոր չէ: (Չոփում է Տրիքիի ոտքի մօտ, բոլորը գնում են բնակ խորք):

ՏՐԻԼ.— Խեղճ, խեղճ Սվէնգալի:

Սվէն.— (Հեկեկաղով) Բոլորը, բոլորը ոչնչացաւ, բոլոր իմ անցեալ կեանքը, բոլորը կորաւ... Երբ կ'անյետանայ, կը թռչի իմ քիչ-կանսօն, ես ի՞նչ անեմ, ո՞ւր դիմեմ, ուժասպառ, ճնշուած, անյոյս: Ո՞ւր համար ապրեմ:

ՏՐԻԼ.— Ապրի՛ր նրանց համար, որոնք տանջւում են. թող քո տանջանքը հրաշալի հնչիւն դառնայ մարդկանց համար, երջանկութիւն եւ խաղաղութիւն բերէ եւ երբ նրանք լաց լինեն քո նուագելուց, այն ժամանակ կը զգաս սր բոլորը կորած չէ:

Սվէն.— Ես նրանցից չեմ, որոնք կարող են իրանց մեղքերը քաւել զղջումով: Այո՛, ես մեղաւոր եմ քո առաջ, ես քեզ շատ չարչարեցի, տանջեցի, սպանեցի: Եթէ դու մեռ-

նէիր ինձ մօտ, իմ ձեռքում, ես հանգիստ սրտով կը հետեւէի քեզ: Բայց նրանք յափշտակեցին քեզ իմ ձեռքից: Սնի՞ծ եալնե՛ր, ի՞նչպէս են համարձակում քեզ իրանցը համարել: Դու իմա ես, դու պիտի մեռնիս իմ կինս լինելով, գնա՛նք:

ՏՐԻԼ.— (ձիգ մը կ'ըլի, յետոյ կը կենայ) Ես չեմ կարող վեր կենալ:

Սվէն.— Ուրեմն գուրս արա՛, նրանց:

ՏՐԻԼ.— Սվէնգալի, մի գուրս անի նրանց իրանք կը գնան: (Ուրախ կանչում է) Բիլլի՛, որտե՞ղ ես:

ԲԻԼ.— (Մօտենալով) Ես պատեղ եմ:

ՏՐԻԼ.— Տու՛է՛ք ձեր ձեռքը Սվէնգալիին:

ԲԻԼ.— Պատրաստ եմ, սերահոգութեամբ: (Բռնում է Նրա ձեռքը):

ՍՍՖԻ.— (Մօտենալով) Եթէ այդպէս է քարեկամ, ահա ե՛ւ իմ ձեռքը, մի անգամ էլ հասցրու երեսիս եւ կը հաշտեանք:

ՍՍՆԹԻ.— Սատանան տանի, իսկ ինձ մոռացա՞ք (սկզբում է Սվէնգալիի ձեռքը):

ՏՐԻԼ.— Ինչպէս լաւ է...: Ամենքը այստեղ ինձ մօտ են եւ միմիանց հետ հաշտ: Ինչպէս հիմա տարի առաջ, ես ձեզ կոտեցրի, հիմի էլ հաշտեցրի...: Թ՛, այժմ շատ լաւ է... Ժէկկօ՛, այդ ի՞նչ ես անում այդ անկիւնում, ջութակով ես լարում: Սվէնգալի՛, խլիր նրանից ջութակը արկղը, նա նորանով քիթն է սրբում:

ՍՍՆ.— Բրավօ՛, Տրիլին ուրախացաւ: Սատանան տանի, ո՞վ է ասում որ նա հիւանդ է: Մի չաբաթից յետոյ մի լաւ երեկոյթ կը սարքենք, եւ ես նրա հետ կանկան կը պարեմ:

ՏՐԻԼ.— (Առոյգ նստում է) Լաւ ժամանակ էր, յիշե՛մ ես Սվէնգալի, ես չիրմայի ետեւ կանգնած էի, իսկ դու նուագում էիր Ռօզամունսան: Տափին ինձանից նկարում էր «առտաստեղի աղբիւր» պատկերը, Սանթին՝ զօրէնտօրի հարսնացուն, իսկ Բիլլին... Ա՛խ, որքան յիշողութիւններ կան:

ՍԱՆԹԻ.— Եւ ինչո՞ւ այդ յիշողութիւնները նորից չի վերականգնել... Դէ՛, ընկերներ՛, ի գործ, սկսենք մի մի էսկիզ նկարել: «Տրիւբին ծաղիկների մէջ»: Լաւ է, այնպէ՞ս չէ...:

ՏՐԻԼ.— Բրավո՛, բրավո՛, Սանթի՛, ես ուզում եմ մի անգամ էլ ձեզ համար մօտէլ դառնալ: Դէ՛, Գնացէ՛ք տեղերդ:

ՍԱՆ.— Բրավո՛: (Պատասխանում է նկարել):

ՅԱՖԻ.— Հրաշալի է: (Պատասխանում է նկարել):

ՏՐԻԼ.— Իսկ Բիլլի՞ն:

ԲԻԼ.— Ես չեմ կամենում: Բացի նրանից, կտաւ չկայ:

ՍԱՆ.— Վերցրո՛ւ ալպօմը: (Բիլլին վերցնում է ալպօմը եւ նստում է): Բաւական է, այժմ ի գործ:

ՏՐԻԼ.— Սվէնգալի՛, մի անգամ էլ նուագիր ինձ համար Ռօզամունջան, գուցէ այժմ հասկանամ:

Սվէն.— Ժէկկօ՛, օգնի՛ր ինձ, Տրիւբին խնդրում է Ռօզամունջան: Իմ խեղճ մատներս կոշտացել եւ դողում են...: Ինչպէս ես կարծում, Ժէկկօ՛, նրանք կարո՞ղ են նուագել Ռօզամունջան: Այդ Տրիւբին ցանկութիւնն է, կը փորձենք, Ժէկկօ՛: (Նուագում է):

ՏՐԻԼ.— Ամենքը իրանց տեղերումն են, այժմ շատ լաւ է, շատ լաւ: Օ՛, այժմ ես հասկանում եմ Ռօզամունջան...: Սվէնգալի՛, դու մեծ արթիւթ ես: Բոլոր անցեալը երազ էր... սարսափելի երազ... ամէն բան վերջանում է... հայրիկ... Ժաննօ... Սվէնգալի, Սվէնգալի... (Աննկատելի կերպով մեռնում է: Լաւում է յանկարծ զանգի ձայն, եւ յանկարծ ընդհատում է):

Սվէն.— Զանգահարում են... Ի՞նչ է պատահել այնտեղ: (Նայում է պատուհանից) Ա՞... այդ ննջեցեալ են բերում մորդը: Պատգարակները ներս են սողում դռներից (անհասկաց, կուրծքը շփելով) ինչո՞ւ լուռ է...: Ա՞, Ժէկկօ՛, ես ինձ վատ եմ զգում, կարուեց այստեղ մի բան: Ինչպէ՛ս հանդարտ է եւ ինչպէս խաղաղ: (Մասով Տրիլլին ցոյց տալով) Տրիլլի՛...

ՍԱՆ.— Ի՞նչ է պատահել:

ՏԱՖԻ.— (Մօտենալով Տրիլլին) Խեղճ, նա արդէն մեռած է:

ԲԻԼ.— Տրիլլի՛...:

Սվէն.— (Ընկնում է գետնին եւ սողալով մօտենում է Տրիլլին) Բեյ-կանսօն թաւ, լարերը կտրւում են այստեղ մին միւսի ետեւից... օդ չկայ, խեղդւում եմ... մութ է... Տրիլլ...: (Մեռնում է):

Վ Ա Ր Ա Գ Ո Յ Ր

ՎԵՐԹԵՐ

(ՍԻՐԱՅԻՆ ՎԷՊ)

ԿԵՕԹԷ ի գրախ գործոցը

ԴԻՆ 60 ՂՐԱԻՇ

ԿԵՕԹԷ

(Այն տարիքին մեջ, երբ ՎԵՐԹԵՐը կը գրեր)

2625
2626
2627
2628
2629
2630
2631

7

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1861596

6

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1861595

5

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1861594

4

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1862437

3

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1861593

2

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1861592

1

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL1861591

2013

